

หัวข้องานวิจัย การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อผู้วิจัย ดร.ภัทพล มหาพันธ์

ปีการศึกษา 2550

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขา และรายได้

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 176 คน ปีการศึกษา 2548 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t-test และ one-way ANOVA ทดสอบรายคู่ด้วยสถิติ LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัยพบว่า 1.) นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีระดับคุณภาพชีวิตมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีระดับคุณภาพชีวิตน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย 2.) การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า นักศึกษาหญิง มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่า นักศึกษาชาย ในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ส่วนนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตในด้านการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 นักศึกษาที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 สำหรับด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่พบความแตกต่าง

Research Title The Study quality of life Bachelor Degree Faculty education.
Silpakorn University.

By Dr. PATTARAPON MAHAKHAN

Year 2550.

ABSTRACT

The objective of the research were 1) to study the quality of life of the bachelor degree Faculty Education. Silpakorn University in 5 aspects; school life, social life is based. Relationships with others services received from the University 2) to compare the quality of life bachelor degree Faculty education. Silpakorn University The achievement by gender, income and Learning Branch.

Sample study the quality of life of the bachelor degree Faculty Education. Silpakorn University 176 people by the year 2548 questionnaire as a tool to collect statistics based on data analysis is the average percentage standard deviation values. Comparative tests with two different t-test and one-way ANOVA test with two more pairs LSD (Least Significant Difference).

The research found that 1.) Faculty of Education. Silpakorn University is a quality of life, most are. In relationship with others and. The quality of life are minimal. Services received from the University 2.) Compare the quality of life Faculty Education Silpakorn University found. Female students. Quality of life is higher than male students. In relationships with others that the students learn different areas of quality of life in learning the difference is significant at the .05-income students has a different quality of life in relationships with people. other difference is significant at .05 level of achievement for Learning no difference.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน (Academic Life) ชีวิตสังคม (Student Social Life) ที่อยู่อาศัย (Housing) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relationships) และบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย (Student Services) จำแนกตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของนักศึกษา และสาขาวิชา

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยรวมและเป็นรายด้าน ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของนักศึกษา และสาขาวิชา

สมมติฐานของการวิจัย

คุณภาพชีวิตนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และสาขาวิชาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 299 คน ประกอบด้วยสาขาวิชา การสอนภาษาไทย การสอนภาษาอังกฤษ การศึกษาปฐมวัย การศึกษาประถมศึกษา การสอนสังคมศึกษา จิตวิทยา เทคโนโลยีทางการศึกษา การศึกษาตลอดชีวิต วิทยาศาสตร์การกีฬา โดยสามารถจำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1. จำแนกนักศึกษออกเป็นแต่ละชั้นปีตามสาขาวิชา

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ปีการศึกษา 2548 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 299 คน โดยจำแนกนักศึกษาตามสาขาวิชาและ

กลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการคำนวณแบบสัดส่วน ด้วยสูตรของ ศ.ดร.บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ
 $S = 400N / 399 + N$ ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 176 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

แบบสอบถามการศึกษาคูณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจากแนวคิดของ Hendershott Wright & Henderson ปี 1992 เรื่อง "Quality of life Correlates for University" ลักษณะแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เพศ สาขาวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของนักศึกษาต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (rating scale) แบบสอบถามการศึกษาคูณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวนทั้งสิ้น 58 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน จำนวน 17 ข้อ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านชีวิตสังคม 9 ข้อ ด้านที่อยู่อาศัย จำนวน 9 ข้อ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 13 ข้อ ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย 10 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS for window) โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เปรียบเทียบระดับค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยจำแนกตามเพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบด้วย t-test, เปรียบเทียบระดับค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยจำแนกตาม รายได้ และสาขาวิชา ด้วยสถิติทดสอบ One way ANOVA และหากพบว่ามีค่าแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยค่าสถิติทดสอบ LSD (least-significant difference)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษามีคุณภาพชีวิตโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านชีวิตการเรียน ด้านชีวิตสังคม และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย นักศึกษามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านชีวิตการเรียน การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมากที่สุด คือ การเรียนทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น น้อยที่สุดอาจารย์ไม่เตรียมการสอนน้อยที่สุด

1.2 ด้านชีวิตสังคม การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมากที่สุด คือ เมื่อรู้สึกเครียดจะผ่อนคลายในการทำงานอดิเรกมากที่สุด น้อยที่สุด คือ ได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร

1.3 ด้านที่อยู่อาศัย การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด คือ ชุมชนที่พักอาศัยมีบริการด้านสาธารณูปโภค สมบูรณ์ (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์) น้อยที่สุด คือ ต้องใช้เวลามากในการเดินทางมาเรียน

1.4 ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวจะดูแลเอาใจใส่เมื่อท่านป่วยหรือสมาชิกคนใดเจ็บป่วย น้อยที่สุด คือ บิดามารดามักบ่นว่าในเรื่องการคบเพื่อน

1.5 การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมากที่สุด ได้รับความสะดวกสบายจากบริการที่มหาวิทยาลัยจัดให้ น้อยที่สุด คือ ในมหาวิทยาลัยและห้องสมุดมีหนังสือและสื่อการเรียนที่ด้อยคุณภาพ

2. การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้านจำแนกตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา และรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน สรุปได้ดังนี้

2.1 นักศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวม และเป็นรายด้าน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 นักศึกษาในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านชีวิตการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 นักศึกษาที่มีรายได้ของนักศึกษาต่อเดือนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ซึ่งเป็นวิจัยเชิงสำรวจคุณภาพชีวิตนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และเปรียบเทียบความคิดเห็นการเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 176 คน จำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 เป็นเพศหญิงจำนวน 127 คิดเป็นร้อยละ 72.20

จำแนกตามสาขาวิชาพบว่านักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 สาขาวิชาภาษาไทยจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 สาขาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 สาขาวิชาจิตวิทยาจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิต จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60 และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 00.00 – 1.99 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 –

2.99 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 33.90 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 ขึ้นไป จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30

จำแนกตามรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน พบว่านักศึกษามีรายได้ต่ำกว่า 1,500 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 มีรายได้ระหว่าง 1,501 - 3,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 มีรายได้ระหว่าง 3,001 - 4,500 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 มีรายได้ระหว่าง 4,501 - 6,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 และมีรายได้ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90

ตอนที่ 2 การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.1 ด้านชีวิตการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตการเรียน ในภาพรวมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเรียนทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น มีระดับคุณภาพสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาได้นำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการเรียนและได้เรียนรู้กับสิ่งที่ตนเองสนใจในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ด้านการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจึงทำให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เฮนเดอร์ซอทท์, ไรท์ และเฮนเดอร์สัน (1992) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยศึกษาจากประสบการณ์ใน มหาวิทยาลัยและวัดความพึงพอใจในความเป็นอยู่ของนักศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน คือ ด้านชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และบริการที่ได้รับในมหาวิทยาลัย พบว่า ในแง่ของความพึงพอใจโดยรวม ขึ้นอยู่ในระดับสูง และสอดคล้อง ฟลาแกน (1978) ได้ทำเครื่องมือความพึงพอใจในชีวิต ด้านการพัฒนาด้านสติปัญญา ได้แก่ การเรียนรู้ การเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา การได้รับความรู้มีความสามารถทางสมอง สามารถแก้ไขปัญหาและมีความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ของชีวิตมากขึ้น

2.2 ด้านสังคม

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านสังคม โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อรู้สึกเครียดจะผ่อนคลายในการทำงานอดิเรก มีระดับคุณภาพปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก งานอดิเรกทำให้นักศึกษาได้ผ่อนคลายจากการเรียนและความเครียดจากงานต่าง ๆ ในแต่ละวัน เช่น การเล่นเกม ฟังเพลง การพบปะเพื่อน ๆ การสะสมแสตมป์ เลี้ยงปลา หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองสนใจ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ฟลาแกน (1978) ได้ทำเครื่องมือความพึงพอใจใน

ชีวิต การมีน้ำหนักการ ดังนี้ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม การได้รับสิ่งบันเทิง การมองหาสิ่งพักผ่อนหย่อนใจโดยตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ และไม่สอดคล้อง อนุชา กิตติชัยชาญ (2543) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยพลศึกษากลุ่มภาคเหนือ พบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยพลศึกษากลุ่มภาคเหนือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมจะอยู่ในระดับไม่ดี สูงที่สุด

2.3 ด้านที่อยู่อาศัย

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านที่อยู่อาศัย โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชุมชนที่พักอาศัยมีบริการด้านสาธารณูปโภคสมบูรณ์ (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์) ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาชอบความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน และไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การใช้ชีวิตมีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญปิจุ (2525 : 101-124) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ยกคุณภาพชีวิต ดังนี้ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย สิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว สิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพ เป็นต้น และสอดคล้องกับ เฮนเดอร์ซอทท์, โรท์ และเฮนเดอร์สัน (1992) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยศึกษาจากประสบการณ์ใน มหาวิทยาลัยและวัดความพึงพอใจในความเป็นอยู่ของนักศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน คือ ด้านชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และบริการที่ได้รับในมหาวิทยาลัย พบว่า ในแง่ของความพึงพอใจโดยรวมขึ้นอยู่ในระดับสูง

2.4 ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยรวมอยู่ระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สมาชิกในครอบครัวจะดูแลเอาใจเมื่อกันป่วยหรือสมาชิกคนใดเจ็บป่วย มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษามีความผูกพันและอบอุ่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญด้านสุขภาพและห่วงใยบุคคลที่อยู่ในครอบครัว และบุคคลที่ใกล้ชิด ไม่ให้เกิดความเจ็บป่วยทั้งทางร่างกาย จิตใจ คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามเจ็บป่วย ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างตนเอง ครอบครัว และบุคคลที่ใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับ ฟลานาแกน (1978) ได้ทำเครื่องมือความพึงพอใจในชีวิต ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนี้ สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว ได้แก่ การที่บิดา มารดา รวมทั้งเป็นสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว มีการติดต่อสื่อสาร

การได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน มีการเยี่ยมเยียน มีการสนุกสนานร่วมกัน มีความเข้าใจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสอดคล้อง แฮตเดด (Haddad, A.S. 1986) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิต นักศึกษาวิทยาลัย จอร์ดาเนียน พบผลการวิเคราะห์บ่งชี้ว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับ 16 องค์ประกอบผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าผู้ที่มีความพึงพอใจในสุขภาพ รายได้ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และครอบครัวน้อย สรุปก็คือ การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ ความสัมพันธ์กับครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนและรายได้ เป็นตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้ดีที่สุด

2.5 ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้าน บริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ได้รับความสะดวกสบายจากการบริการที่มหาวิทยาลัยจัดให้ มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาชอบใช้บริการของทางมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต เช่น หอพักมหาวิทยาลัย การใช้ห้องสมุด การใช้สนามกีฬา การใช้อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ ทุนการศึกษา การรักษาความปลอดภัย โรงอาหารที่สะอาด และมีอาหารที่หลากหลายเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ฟลาแกน (1978) ได้ทำเครื่องมือความพึงพอใจในชีวิต ได้แก่ ความปกติสุขด้านร่างกาย ประกอบด้วย การมีอาหารที่ดี มีที่อยู่อาศัย มีความสะดวกสบาย มีการคาดหวังสิ่งเหล่านี้ในอนาคต มีทรัพย์สินเงินทอง และการประกันความปลอดภัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และสอดคล้องกับ กับ เฮนเดอร์ซอท์, ไรท์ และเฮนเดอร์สัน (1992) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยศึกษาจากประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยและวัดความพึงพอใจในความเป็นอยู่ของนักศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน คือ ด้านชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และบริการที่ได้รับในมหาวิทยาลัย พบว่า ในแง่ของความพึงพอใจโดยรวมขึ้นอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบ การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา และรายได้ของนักศึกษา

3.1 เพศ

ผลการเปรียบเทียบศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตทางการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย พบว่าเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งนี้เนื่องจากเพศหญิงมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากกว่าเพศชาย เพราะเพศหญิงมีความอ่อนโยน พุดจาสุภาพ อีกทั้งกิริยาท่าทางดูเรียบร้อย ประกอบการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพศหญิงให้ความร่วมมือมากกว่าเพศชาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ภาวนา ใจประสาท (2534) ได้ศึกษาการดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการเปรียบเทียบศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตทางการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 2.00-2.99 และ 3.00 ขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตในด้านชีวิตทางการเรียน ด้านสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย ที่คล้าย ๆ กัน ซึ่งนักศึกษาต้องดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงไม่เกิดความแตกต่างกัน

3.3 สาขาวิชา

ผลการเปรียบเทียบศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตทางการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย พบว่า ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านชีวิตทางการเรียน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า ในสาขาวิชาปฐมศึกษา สาขาประถมศึกษา สาขาภาษาไทย สาขาภาษาอังกฤษ สาขาสังคมศึกษา สาขาจิตวิทยา และสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก สาขาปฐมศึกษามีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก จึงทำให้นักศึกษาจะต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องในการนำเสนอและทำรายงานส่งอาจารย์ ส่วนสาขาประถมศึกษา เป็นสาขาที่ต้องเรียนหลากหลายวิชาและต้องรอบรู้ในเรื่องต่างๆ แต่ไม่ลึกเฉพาะทางเหมือนสาขาอื่น ๆ เพราะนักศึกษาต้องสามารถที่จะสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ทำให้นักศึกษาการสั่งงานหลายวิชาในเวลาเดียวกันทำให้นักศึกษาสับสนใน

การทำงาน และส่งงาน สำหรับสาขาภาษาไทย มุ่งเรียนหลักภาษาและวรรณคดีไทย ซึ่งเนื้อหาที่อาจารย์ที่สอนต้องเป็นผู้ชำนาญเฉพาะทางที่มีประสบการณ์เพื่อให้ถูกต้องตามหลักภาษาและวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักภาษาและกาพย์ กลอน โคลง เป็นต้น และนักศึกษาภาษาอังกฤษนั้นเรียนเกี่ยวกับหลักภาษาอังกฤษให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และการพูดอย่างถูกต้องหลักตามภาษานักศึกษาได้เรียนในห้องสี่ที่ มีความพร้อม นอกจากนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงกับวิทยากรที่เป็นเจ้าของภาษา หรือการเข้าค่ายหรือกิจกรรมด้านภาษาที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น ส่วนนักศึกษาด้านสังคมเป็นสาขาที่เรียนเกี่ยวกับด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งต้องเรียนรู้ วิเคราะห์การเมืองในยุคต่าง ๆ ของไทยจนถึงปัจจุบัน และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตามสภาพของสังคมปัจจุบัน สำหรับนักศึกษาด้านจิตวิทยาและสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีการเรียนที่ต้องอาศัยหลักการจำทฤษฎีต่าง ๆ ในห้องเรียนและศึกษาได้จากห้องสมุด และหลักการต่าง ๆ จึงทำให้นักศึกษาไม่ค่อยสนใจในการเรียนเท่าไร มีการเก็บคะแนนในห้องเรียนการปฏิบัติ และรายงาน และการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการเรียนเกี่ยวกับบทบาทของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตายตั้งแต่ชีวิตส่วนบุคคล ครอบครัว การงาน การพักผ่อน สังคมการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษานอกระบบและในระบบ ซึ่งสามารถหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ อาทิ ห้องสมุด วิทยุ โทรทัศน์ ฟิลิปภัณฑ์ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ ภาวนา ใจประสาน (2534 : 170-171) ได้ศึกษาการดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาด้านสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์การกีฬา แตกต่างกันในด้านการศึกษา และไม่สอดคล้องกับ สาทิต ศิริวิศิษฐ์กุล (2550) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างสาขาวิชาที่ศึกษากับระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิต

3.4 รายได้

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตทางการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า นักศึกษาที่มีรายได้ระหว่าง 1,501-3,000 บาท ระหว่าง 3,001-4,500 บาท ระหว่าง 4,501-6,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,500 บาท มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตและการเรียนจึงทำให้มีความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ น้อยกว่านักศึกษาที่มีรายได้ 1,501-3,000 บาท ที่มีการพบปะกับเพื่อนบ้างเป็นบางครั้ง ส่วนนักศึกษาที่มีรายได้ 3,001-4,500 บาท และ 4,501-6,000 บาท เพราะนักศึกษาที่มีการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ่อยครั้ง หลังเลิกเรียน หรือเวลาว่าง ซึ่งการพบปะกันแต่ละครั้งจะพบกันที่ร้านอาหาร ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายสำหรับอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการ

เรียนและการดำรงชีวิต สอดคล้องกับ ฟลาแกน (1978) ได้ทำเครื่องมือความพึงพอใจในชีวิต ด้านความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ได้แก่ การมีเพื่อนสนิท มีกิจกรรมร่วมกัน สนใจในสิ่งเดียวกัน ให้การยอมรับ ไว้ใจ สนับสนุน แนะนำ มีการให้และรับความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และตลอดจนมีการเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน และสอดคล้องภาวนา ใจประสาท (2534) ได้ศึกษาการดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาที่รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองระดับต่ำปานกลาง และสูง มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากการผลวิจัยพบว่า ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย มีระดับคุณภาพปานกลาง เมื่อเทียบกับด้านชีวิตทางการเรียน สังคม ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งเมื่อนำตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา และรายได้ พบว่าด้านบริการที่ได้รับบริการจากมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีคุณภาพชีวิตในด้านบริการจากมหาวิทยาลัยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ เพราะนักศึกษาไม่ได้บริการที่สะดวกมีระเบียบขั้นตอนในการใช้บริการหลายขั้นตอน การให้บริการของมหาวิทยาลัยไม่ครอบคลุมนักศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ เช่น การให้บริการที่มีอาหารไม่หลากหลายหรือมีร้านค้าที่บริการไม่เพียงพอกับจำนวนของนักศึกษา การใช้บริการห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอสำหรับนักศึกษาสำหรับค้นคว้า ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะให้นักศึกษาได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การสร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการของมหาวิทยาลัย การจัดระบบการให้บริการสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา สร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักศึกษาเข้าใช้บริการของมหาวิทยาลัย

2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีระดับคุณภาพชีวิตสูงและโดดเด่นกว่าด้านอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และอาจารย์ ต้องตระหนักถึงความสำคัญการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาทุกคนที่ต้องการความอบอุ่น ความเข้าใจ และการให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษาเกิดปัญหา จะทำให้นักศึกษารู้สึกว่ามีที่ปรึกษาที่ดี สามารถแก้ปัญหาได้ และได้รับการยอมรับจากบุคคลที่ใกล้ชิด.

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาคุณภาพชีวิตนักศึกษาด้านการเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะขยายกลุ่มไปยังคณะอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย เดียวกันหรือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาหลาย ๆ มหาวิทยาลัย
3. ควรทำวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการใช้บริการมหาวิทยาลัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศอยู่ในอัตราสูง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่โครงสร้างอายุของประชากร วิธีการดำรงชีวิตในสังคม การย้ายถิ่น โอกาสและสถานภาพในการประกอบอาชีพ การแพร่กระจายข่าวสารข้อมูล การถ่ายเทของวัฒนธรรมไทยและค่านิยม การพัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยี การรวมตัวของกลุ่มบุคคลและการพัฒนาการเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบที่เกิดต่อเด็กและเยาวชนนั้นมาจากพื้นฐานเดิมของสังคมไทย เป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท มีความเป็นอยู่เรียบง่ายในครอบครัวหรือครอบครัวใหญ่ อาศัยวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่หรือปู่ย่าตายายทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ให้ประพฤติตนเป็นคนดีอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยา ถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาแก่สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวผูกพันกันอย่างใกล้ชิด เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมและบริการ มีความเป็นอยู่ที่ต้องแข่งขันกันสูงระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และประเทศมากขึ้น การถ่ายเทวัฒนธรรมระหว่างประเทศเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว มีการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ปรับเปลี่ยนใช้แทนวัฒนธรรมไทย ค่านิยมของสังคมไทยก็เปลี่ยนไปให้เห็นเด่นชัด

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเยาวชนไทยในปัจจุบันมาก คือ มีความประพฤติไม่เหมาะสมและกระทำความผิดมากขึ้น ตั้งแต่ความผิดเล็กน้อยจนถึงความผิดรุนแรง จารี ทองคำลิ่ง (2541 : 21-24) ซึ่งเป็นแนวความคิดเดียวกับปรัชญา เวสาร์ชช. (2544). “ปฏิรูปการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของสังคมไทย,” ใน ประมวลบทความการปฏิรูปการศึกษา.1-4. ที่มองประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีนั้นก็คือ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และกว้างขวางครอบคลุมและส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต รวมทั้งรูปแบบการประกอบอาชีพทุกด้าน ในสภาพการเปลี่ยนแปลงแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ข้างต้น การจัดการศึกษาของไทยไม่ได้ตอบสนองอย่างทันที่และไม่รวดเร็วเพียงพอผลคือเมื่อเทียบกับการศึกษาของประเทศอื่นที่ได้ปรับไปอย่างเร่งด่วนแล้ว คุณภาพการศึกษาไทย

ย่อมด้อยหรือแตกต่างจากคุณภาพการศึกษาของประเทศอื่นที่ก้าวหน้า ดังจะเห็นได้จากการจัดลำดับคุณภาพการศึกษา ที่ประเทศไทยอยู่ในระดับลดลงอย่างต่อเนื่อง เหตุผลดังกล่าวเป็นความจำเป็นที่นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นกฎหมายได้ตั้งความหวังจากการจัดการศึกษาไว้สูงมาก คือการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) หากสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายแล้ว ประชาชนคนไทยย่อมเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยแต่ละคนจะมีความรู้ความสามารถ มีความพร้อมทุกด้าน มีความทันสมัย และเป็นกำลังสำคัญของประเทศอย่างแท้จริง ความมุ่งหมายดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการพัฒนา คือ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของทุกคนตั้งแต่ปฐมวัยไปจนตลอดชีวิต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้มีชีวิตที่เป็นปกติสุขในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วย (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2539 : 4)

แนวความคิดของแผนพัฒนาประเทศเหล่านี้มุ่งที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศทั้งสิ้นไม่เพียงแต่ในแผนพัฒนาประเทศเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต นิศารัตน์ ศิลปะเดช (2539 : 66-67) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตไว้ในแนวคิดที่ใกล้เคียงกัน คือ คุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดสร้างขึ้นและขวนขวายให้ได้มาด้วยตัวของมนุษย์เอง นอกจากนั้นยังเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ตลอดเวลา เป็นต้นว่า ด้านการศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพอนามัย คุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะเช่นนี้บุคคลย่อมจะมีความสามารถในการปรับปรุงทั้งตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าหรือประโยชน์สูงสุด ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมจะลดลงหรือหมดไปได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนประเทศที่ประชากรไม่มีคุณภาพ ชีวิตจะประสบปัญหาความล่าช้าหรือความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อเสถียรภาพ ความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศด้วย ดังนั้น ประเทศทั้งหลายจึงใช้ความพยายามกันอย่างเต็มที่ในการที่จะปรับปรุงพัฒนาประชากรที่ด้อยคุณภาพ ให้มีคุณภาพชีวิตสูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า

คุณภาพชีวิตมีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่ได้กล่าวมาทำให้มี ผู้ศึกษาและนิยามความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หลายแนวคิด ตัวอย่างเช่น องค์การอนามัยโลก ให้คำนิยามของคุณภาพชีวิตไว้ว่าหมายถึง การรับรู้ของบุคคลภายในบริบทของวัฒนธรรมระบบ คุณค่าต่าง ๆ ของเขา อันสัมพันธ์กับเป้าหมายของชีวิต ความหวัง มาตรฐาน และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ และหมายถึง แนวความคิดที่มีขอบเขตกว้างขวาง อันเป็นผลที่ซับซ้อนจากทาง สุขภาพกายของบุคคล สภาพจิตใจ ระดับความเป็นอิสระ ความสัมพันธ์ทางสังคม และ ความสัมพันธ์ทางสิ่งแวดล้อมในชีวิตของบุคคลเป็นสำคัญ (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ 2541 : 4-5) และชนิดา เรืองเดช (2539 : 11) ให้ความหมายว่า คือ สภาพความเป็นอยู่ที่ดีของ บุคคล ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยที่บุคคลนั้นรับรู้ความเป็นอยู่ของตนเอง อันเนื่องมาจากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในอดีตและในชีวิตประจำวัน คลินเพล (สมพร แก้วทองค์ 2539 : 3; อ้างอิงจาก Kleinpell 1991 : 223-229) นักวิจัยทางการแพทย์ทำการวิเคราะห์ แนวคิดคุณภาพ ชีวิต พบว่าตั้งแต่ปี 1976 มีรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตกว่า 3,000 เรื่อง พบว่ามี คำนิยามไปในหลายทาง พอสรุปได้ดังนี้คือ การรับรู้ความเป็นอยู่ที่ดีผลรวมของความพึงพอใจใน ชีวิต การเป็นไปตามความต้องการ ภาพรวมของประสบการณ์ของชีวิต การได้รับการตอบสนอง ตามเป้าหมายของชีวิต การมีประโยชน์ต่อสังคมหรือคุณค่าของ ชีวิต ภาพรวมของสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต ความสุขโดยทั่วไป ความสมดุลระหว่างความคาดหวังและการได้รับการตอบสนองใน บางขณะคุณภาพชีวิตอาจมีความหมายในเชิงวัตถุวิสัย (Objective Terms) เช่น รายได้ สภาพ บ้านเรือน สภาพว่างกาย และอาจมีความหมายในเชิงจิตวิสัย (Subjective Terms) เช่น ทักษะสติ ความรู้สึก ความเป็นอยู่ที่ดี และการรับรู้ด้านต่าง ๆ แม้จะมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป คุณภาพชีวิตก็ยังคงบ่งบอกถึงความเป็นอยู่ที่ดี ความรู้สึกเป็นปกติสุขในการดำรงชีวิต ซึ่งมุมมอง เหล่านี้ล้วนสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ก็คือ การพัฒนาเพื่อยกระดับ ความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

คุณภาพชีวิตจะแตกต่างกันขึ้นกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ค่านิยม ของสังคม ความเชื่อต่าง ๆ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การประเมิน คุณภาพชีวิตสามารถประเมินได้โดยตัวเอง เป็นการประเมินเชิงจิตวิสัยและประเมินโดยผู้อื่นเป็น การประเมินเชิงวัตถุวิสัย การประเมินคุณภาพชีวิตอาจประเมินทั้งเชิงจิตวิสัยและวัตถุวิสัย หรือ ประเมินเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ผ่านมามักเป็นการประเมิน เชิงจิตพิสัย เพราะเชื่อว่าคุณภาพชีวิตเป็นการรับรู้ของบุคคล ซึ่งจะมีความแตกต่างกัน การประเมิน

เชิงจิตวิสัยจะสามารถบอกถึงคุณภาพชีวิตได้ดีที่สุด (สุชาติพิทย์ อุบลาบติ 2536 : 2; อ้างอิงจาก Burchardt 1985) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแซน (Zhan) ที่ได้สรุปองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน คือ ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ศักยภาพของร่างกาย (Health and Functioning) และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic Factors) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานของแต่ละบุคคล (Personal Background) สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Social Situation, Culture and Environment) ที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลนั้น ๆ (ชนิดา เรื่องเดช 2539 : 18; อ้างอิงจาก Zhan 1992) และแนวคิดของเฮนเดอร์ชอท, ไรท์ และแอนเดอร์สัน (Hendershott, Wright & Henderson 1992 : 11) ที่กล่าวถึงประสบการณ์ที่แสดงถึงคุณภาพชีวิตว่ากล่าวถึงได้ในแง่ของความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) ความสุขส่วนบุคคล(Personal Happiness) ความต้องการความสำเร็จและความรู้สึกสมบูรณ์ในชีวิต (Self Actualization) และความผาสุกโดยทั่วไปของชีวิต (General Well-Being) โดยพวกเธอวัดคุณภาพชีวิตของนักศึกษาด้วยความพึงพอใจในความเป็นอยู่ตามมิติต่าง ๆ คือ ชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับเพื่อน และบริการที่ได้รับ

ส่วนฟลานาแกน (Flanagan 1978) ก็ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตไว้ในแง่ของมิติความพึงพอใจ 5 ด้าน ได้แก่ ความปกติสุขด้านร่างกายและองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น กิจกรรมทางสังคม การพัฒนาตนเองและมีความสมหวังในการทำงาน และการมีสันตนาการ

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาที่ต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ซึ่งจัดว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือเรียกว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งเด็ก ๆ ทุกคนจะต้องผ่านกระบวนการนี้ และผู้ที่ผ่านกระบวนการนี้หรือจบการศึกษาระดับประถมศึกษาจะต้องมีความสามารถอ่านออกเขียนได้ และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่สมบูรณ์ จึงจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาภาคบังคับ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นครองชีวิตได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ 2533) นอกจากการศึกษาภาคบังคับแล้ว การศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดเป็นการศึกษาในระดับสูงและมีความสำคัญในระบบการศึกษา ดังระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (ภาวนา ใจประสาธ 2534 : 1; อ้างอิงจาก ราชกิจจานุเบกษา 2520 : 350) หมวด 2 ข้อ 33 ว่า “การศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งพัฒนาความเจริญอกงามทางสติปัญญาและความคิดเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และ

ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคลและประเทศชาติ” สำหรับสถาบันที่ต้องเข้ามาทำหน้าที่ในการอบรมให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ก็คือ สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ให้การศึกษากับประชาชนในชาติ สถาบันการศึกษาในปัจจุบันมีความหมายครอบคลุม ถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ มากมาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน บรรยากาศในสถานศึกษา หลักสูตรการจัดการเรียน การสอน เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ตัวผู้เรียน ทั้งยังเป็นแหล่งที่ช่วยหล่อหลอมพัฒนาบุคลิกภาพที่กลมกลืนให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ไม่มุ่งเฉพาะแต่การพัฒนาในด้านความรู้และสติปัญญาเพียงด้านเดียวเท่านั้น (จรรยา สุวรรณทัต 2528 : 41)

โดยทั่วไประดับอุดมศึกษานิสิตนักศึกษาจะมีอายุระหว่าง 17 – 22 ปี เป็นผู้กำลังอยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson) ที่เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์และความต้องการทางสังคม ได้กล่าวถึงพัฒนาการของคนในวัยนี้ว่าอยู่ในช่วงขั้นที่ 5 ของพัฒนาการ คือ การมีเอกลักษณ์ของตนเอง (Identity) และความสับสนไม่เข้าใจตนเอง (Role Confusion) โดยจะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน และหาบุคคลอื่นเพื่อยึดเหนี่ยว เริ่มค้นหาบทบาทที่เหมาะสมกับชีวิตของตน ไม่ว่าจะเป็บทบาททางเพศ ความรับผิดชอบ การใช้เหตุผล การมีทัศนคติและการวางค่านิยมสำหรับตนเอง พัฒนาสู่ขั้นที่ 6 ของพัฒนาการ คือ ความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม (Intimacy) และความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว (Isolation) จะเป็ความสัมพันธ์กับเพื่อนรัก เพศตรงข้าม ลักษณะความสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้สึกเป็นเพื่อนที่จะต้องมีการร่วมกันในการทำงาน หรือมีการแข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน ผู้ที่ผ่านวัยรุ่นด้วยความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง จะมีบทบาทความเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ ไม่ว่าจะเป็เพื่อนเพศเดียวกัน หรือเพศตรงข้าม ส่วนพวกที่ผ่านวัยรุ่นมาด้วยความรู้สึกแค้นคว้งไม่รู้ว่ตนเองอยากรจะเป็นอย่างไรในอนาคตแน่ จะรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวไม่สามารถสร้างความสนิทกับผู้อื่นได้อย่างแท้จริง (สุณีย์ ธีรดากร 2523 : 83-87) ซึ่งสอดคล้องกับวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527 : 1-2) ที่กล่าวถึงนักศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า เป็นวัยที่มีพลังกายและพลังความคิด ที่จะสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ อย่างดี โดยเฉพาะวัย 18-19 ปี เป็นวัยที่นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่าสมองได้รับการพัฒนาถึงขีดสูงสุด คือ วัยที่จะเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาสมองของชาติในระดับนี้ ด้วยความตั้งใจและระมัดระวังที่สุด อาจกล่าวได้ว่าภารกิจหลักที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา คือ มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถในวิชาการขั้นสูงที่พร้อมจะรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถนำความรู้ความคิดมา

ประยุกต์ใช้ในการทำงาน ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสร้างบุคลิกภาพ พัฒนานิสัย และ พฤติกรรมของนักศึกษาให้พร้อมที่จะเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่และ ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และพร้อมที่จะสร้างสรรค์ประเทศให้ เจริญก้าวหน้า หรือโดยอีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

นอกจากนี้แล้ว เหตุที่ผู้วิจัยสนใจศึกษานักศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ เนื่องมาจากการ ให้ความสำคัญ ตามแนวความคิดของการปฏิรูปการศึกษา ของ วิจิตร ศรีสอาน (2544). “ปฏิรูป การศึกษา : พัฒนาวิชาชีพครู,” ใน ประมวลบทความปฏิรูปการศึกษา. 21-27. ที่กล่าวถึง สารบัญญัติสำคัญ 4 ประการ สำหรับการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ การประกัน คุณภาพ การใช้เทคโนโลยี และการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งประการสุดท้ายนี้ ถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะไม่ว่าจะปฏิรูปในแนวใด ครูและบุคลากรทางการศึกษาถือว่าเป็น กุญแจสำคัญของความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดสารบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา เอาไว้ ในลักษณะที่เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เรียกว่าเป็นการปฏิรูปทั้งระบบและครบ ครอบคลุมการก็ว่าได้ ตามความคิดที่ว่า หากไม่สามารถพัฒนาครูให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และให้ วิชาชีพครูมีมาตรฐานสูงขึ้น โอกาสที่ครูจะเป็นกลไกของการปฏิรูปการเรียนรู้ก็คงจะทำได้ยาก สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การยกระดับมาตรฐานของวิชาชีพ การพัฒนาเพื่อให้ครูประจำการและ ครูใหม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ

จากความสำคัญของคุณภาพชีวิตและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ย่อมจะทำให้การ คาดหวังว่าคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่ศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาชีพครูใน ระดับอุดมศึกษา และเป็นสถาบันการศึกษาขั้นสูงของประเทศย่อมมีสูงตามไปด้วย เหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเห็นถึงความจำเป็นในการที่จะศึกษา คุณภาพชีวิตของนิสิตคณะ ศึกษาศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร อันเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อ การพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อให้ได้ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตตามตัวแปรส่วนบุคคล ทั้งนี้เพื่อ จะได้ข้อมูลพื้นฐานมาเป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิตให้ดี ยิ่งขึ้นต่อไป และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ เฮนเดอร์ชอท และคนอื่น ๆ (Hendershott and others 1992 : 11-19) มาใช้เป็นกรอบในการแบ่งการศึกษาคุณภาพชีวิตของนิสิตออกเป็น 5 ด้าน คือ ชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และบริการที่ได้รับจาก มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ชั้นปีที่ 2 โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน (Academic Life) ชีวิตสังคม (Student Social Life) ที่อยู่อาศัย (Housing) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relationships) และบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย (Student Services) จำแนกตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของนักศึกษา และสาขาวิชา

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ชั้นปีที่ 2 โดยรวมและเป็นรายด้าน ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของนิสิต และสาขาวิชา

สมมติฐานของการวิจัย

คุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และสาขาวิชาต่างกัน มีคุณภาพชีวิต โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ การสอนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา การศึกษาตลอดชีวิต จิตวิทยา เทคโนโลยีทางการศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน 299 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของนิสิต และสาขาวิชา
2. ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพที่นักศึกษารู้และประเมินตนเอง จากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในอดีตและชีวิตประจำวัน ซึ่งประเมินได้จากด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ชีวิตการเรียน (Academic Life) ประกอบด้วย จำนวนหน่วยกิตงาน ที่ได้รับมอบหมาย เนื้อหารายวิชา การสอนของอาจารย์ ผลการเรียน ความรู้ความสามารถ

2. ชีวิตสังคม (Social Life) ประกอบด้วย การพักผ่อน งานอดิเรก กิจกรรมทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย การเล่นกีฬา

3. ที่อยู่อาศัย (Housing) ประกอบด้วย ความสะดวกสบายของที่อยู่ สภาพแวดล้อม ความปลอดภัย พื้นที่ใช้สอยในกิจกรรมต่าง ๆ การเดินทาง

4. ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relationship) ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน

5. บริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย (Student Service) ประกอบด้วย โรงอาหาร ห้องสมุด สโมสร สนามกีฬา สหกรณ์

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สาขาวิชา หมายถึง หน่วยงานที่นักศึกษาสังกัดประกอบด้วย สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา การศึกษาตลอดชีวิต เทคโนโลยีทางการศึกษา จิตวิทยา และวิทยาศาสตร์การกีฬา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง นักศึกษาที่มีผลการเรียนเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ในภาคเรียนที่ 2 / 2548 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

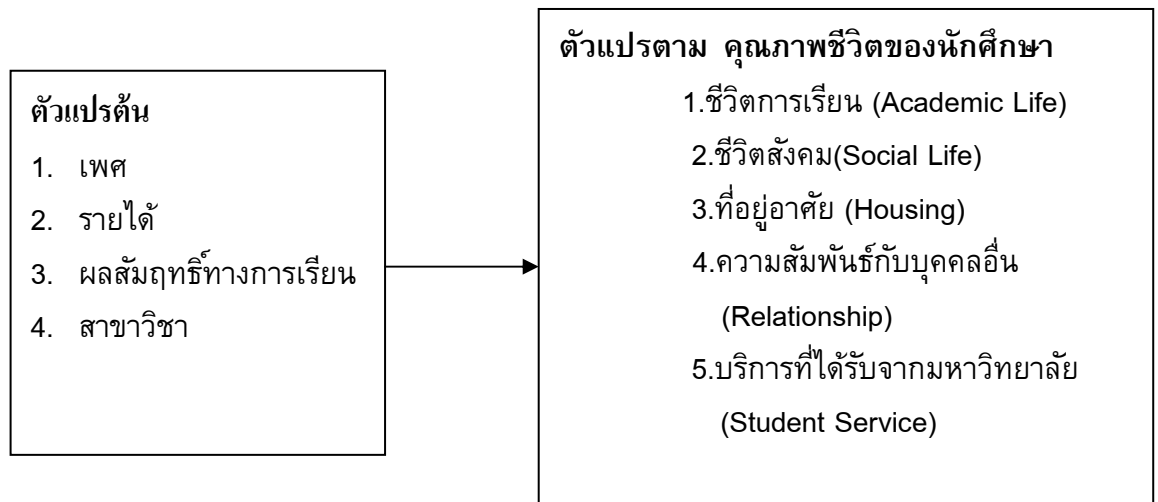
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักศึกษาที่มีผลการเรียนน้อยกว่า 2.00

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง นักศึกษาที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 – 3.00

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักศึกษาที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 3.00 – 4.00

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้มีการพัฒนาจากแนวคิดของHendershott Wright & Henderson ปี 1992 เรื่อง “Quality of life Correlates for University” ตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รวมถึงแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเหล่านี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความหมายของคุณภาพชีวิต
2. แนวคิดเชิงทฤษฎีหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
3. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต
4. การประเมินคุณภาพชีวิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

1. ความหมายของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่สำคัญและอยู่ในความสนใจของนักวิจัยในหลาย ๆ สาขา จึงเป็นคำที่ถูกใช้อย่างแพร่หลาย แต่ความหมายนั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม สภาพปัญหา ค่านิยม โครงสร้าง ประสบการณ์ ความรู้ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะนิยามความหมายของคุณภาพชีวิตอย่างเฉพาะเจาะจง

อนุชาติ พวงสำลี; และ อรทัย อาจอ่ำ (2539: 61) สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับของการมีชีวิตที่ดี สุขภาพ ความพึงพอใจในชีวิต เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคมไทย

สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล; และคนอื่นๆ (2540: 24) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการมีชีวิตที่ดี มีความสุข และความพึงพอใจในชีวิต ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม เป็นการประสานการรับรู้ของ บุคคล ในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และ เป้าหมายในชีวิตของแต่ละคน

นิศารัตน์ ศิลปเดช (2540: 65) ได้สรุปไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึงสภาพการดำรงชีวิตที่ บุคคลเกิดความสุข ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนอง

ความต้องการ ในด้านต่างๆ อย่างพอเพียงและเหมาะสม สำหรับด้านความสุขทางกายที่ก่อให้เกิดความพอใจคือ

ผาสุก มุทฺธเมธา (2540: 72 – 73) อธิบายว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง สภาพการดำรงชีวิตที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ อยู่ในกรอบและระเบียบ แบบแผน วัฒนธรรมที่ดั่งามตามมาตรฐานที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ไกรวุฒิ ช่วยสถิตย์ (2541: 17) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตที่เป็น สุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพักผ่อนหย่อนใจที่เพียงพอมีความพร้อมและสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาที่สลับซับซ้อนได้และสามารถดำเนินชีวิตด้วยวิธีการที่ชอบธรรมเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนพึงประสงค์ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

คำตัน บุญมณี (2545:14) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง การที่บุคคลมีสุขภาพกาย และจิตที่ดีอันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อร่างกายและจิตใจโดยความต้องการทางร่างกายได้แก่การมีอาหารบริโภคในจำนวนที่เพียงพอทำให้ร่างกายดำรงอยู่ได้มีที่อยู่อาศัยที่คงทนแข็งแรงถูกสุขลักษณะ มีเครื่องนุ่งห่มตลอดปี (โดยเฉพาะ ฤดูกาล) มีการศึกษา สำหรับด้านจิตใจได้แก่ การมีอาชีพมั่นคง มีรายได้พอเพียง มีบริการด้านสาธารณสุขบริโภค มีโอกาสสร้างสรรค์

พัฒนาตนเอง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการคมนาคมที่สะดวกมีอิสระ (ในกรอบของกฎหมายและเป็นธรรม) มีนันทนาการและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

สวัสดิ์ ภูทอง (2546: 65) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่าคุณภาพชีวิตหมายถึง สภาพวะของการมีระดับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง โดยสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ในการดำเนิน ชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม ร่างกาย และจิตใจ

ในขณะที่นักวิชาการต่างประเทศที่มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตจนเป็นที่ยอมรับของ สังคมที่สำคัญเช่น

จอร์จ และเบอร์สัน (George & Berson, 1908 อ้างใน ทิวา พรหมอินทร์, 2544:9) ได้ให้ความหมายว่าคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง มิติของการมีชีวิตที่ดี ประกอบด้วยความสุข ความพอใจใน

ชีวิต ความนับถือตนเอง สุขภาพและสถานภาพการทำงานของร่างกายและสภาพเศรษฐกิจที่ดีโดยสรุปแล้ว คุณภาพชีวิตจึงเป็นระดับของการมีชีวิตที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม คุณภาพชีวิต หมายถึงระดับการมีชีวิตที่มีความสุข มีความพึงพอใจทั้งทางด้านวัตถุ สังคมและจิตใจ รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคลชีวิต ใ้ว่าหมายถึงสภาพทั้งหลายซึ่งนำมาสู่ความพึงพอใจแก่บุคคลทั้งหลายทั้งทางด้าน ร่างกายและจิตใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

เฟรเดอริ (Fradier, 1976 อ้างในสุภาวงศ์ และ วิศนี, 2539:59-61) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าคือ ความสัมพันธ์ทุกด้านระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่บุคคลอาศัย อยู่ โดยแต่ละด้านจะมีลักษณะเฉพาะในการสนองความต้องการของบุคคล ขณะที่องค์การยูเนสโก ได้นิยามว่าหมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์

แอนดรู และ ไวท์ (Andrews and Withey 1976 อ้างในสุภาวงศ์ และ วิศนี, 2539 : 59-61) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันเชื่อว่า ความคิดเรื่อง “คุณภาพชีวิต” ควรมองในสองประการที่เกี่ยวข้องกัน คือประการแรก ในระดับชาติซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องมาตรฐานความเป็นอยู่ในลักษณะที่เป็นเกณฑ์วัดระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมและวัดความก้าวหน้าเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของสังคมประการที่สอง เป็นเรื่องปัจเจกบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการพิจารณาระดับความเป็นเลิศในวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งแน่นอนว่าเป็นการตัดสินในระดับสูงเมื่อรวมแนวคิดทั้งสองประการเข้าด้วยกันแล้วความคิดเรื่อง “คุณภาพชีวิต” จึงเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ในลักษณะมาตรฐานความเป็นอยู่ของสังคมและระดับความเป็นเลิศในรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคล

ดัลคี และโรคี่ (Dalkey & Rourke, 1973: 15) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าเป็น ความรู้สึกเป็นสุขของบุคคล ความพึงพอใจ พึงพอใจกับชีวิตหรือการมีความสุข มีความสุขกับชีวิต ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตนี้เปรียบเสมือนพารามิเตอร์ของการวัดคุณภาพชีวิตของบุคคลด้วย

แคมป์เบล (Compbell, 1976 : 399) ได้สรุปว่าคุณภาพชีวิตเป็นมิติที่มีหลายรูปแบบโดยเน้น ที่ความสุขและความพึงพอใจในชีวิตที่แต่ละคนเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่กับสถานการณ์ที่ต้องการให้เป็นหรือที่คาดหวังผลที่ได้จะเป็นความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ความสุขหรือไม่มีความสุขซึ่งเป็นการตัดสินของแต่ละบุคคล

แฮง และฟอล์มเมอร์ (Hang & Folmar, 1986, อ้างใน จรุงญ คุณมี, 2529 :7) ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การที่บุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การมีสุขภาพดี มีรายได้เพียงพอ ไม่มีความผิดปกติทางด้านจิตใจและการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ

องค์การยูเนสโก (UNESCO, 1993 :128) ได้ให้คำนิยามคำว่า คุณภาพชีวิตไว้ในชุดฝึกอบรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์ และได้นิยามโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตว่า เป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนและชุมชนได้รับความรู้ เจตคติค่านิยม และทักษะที่จำเป็นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิต ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

วอลเลซ (Wallace, 1974 : 6) ได้กล่าวว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง องค์ประกอบทั้งหลายที่ให้ความพึงพอใจ (Satisfaction) แก่บุคคลทั้งทางด้านร่างกาย (Physical) และจิตใจ (Psychological) ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

ชาร์มา (Sharma, 1975 : 109 - 131) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิตเป็นความคิดรวบยอดที่สลับซับซ้อน (Complex) ทั้งที่เป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการ ได้รับการตอบสนองของความต้องการด้านจิตใจและในด้านสังคมนั้น ๆ ในระดับจุลภาค และระดับภาค และยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของสังคมในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ของสมาชิกในสังคมด้วย

ลิว (Liu, 1975 : 1) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่า “คุณภาพชีวิต” เป็นชื่อใหม่ของความคิดเดิม (Old Notion) ซึ่งถ้าเรียกเป็นชื่อทางด้านจิตวิสัย (Subjective) ก็จะใช้คำว่า อยู่ดีกินดีมีสุข (Well- Being) คือการอยู่ดีของคนและสิ่งแวดล้อมตามสภาพทั่ว ๆ ไป ส่วนในด้านบุคคล คุณภาพชีวิตจะ แสดงออกในรูปของความต้องการ (Wants) เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะทำให้บุคคลนั้น ๆ มี ความสุขหรือความพอใจ

องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 1978: 89) ได้สรุป แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ (มี ความสุข ความพอใจ) ต่อบุคคลประกอบต่าง ๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล”

คณะกรรมการว่าด้วยคุณภาพชีวิตของชาวอเมริกัน (The Panel on the Quality of American Life) ได้ให้คำจำกัดความของคุณภาพชีวิตว่า เป็นความรู้สึกสุขสบาย พลวัตของความพึงพอใจ ซึ่งประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง มีอิสรภาพจากความหวาดหวั่น ความยากจน ความเจ็บป่วย ความไม่รู้หนังสือ และความหวาดกลัวต่อผลกระทบของภัยอันตรายต่าง ๆ ต่อชีวิต

ส่วนระดับที่สอง คือ มีโอกาสสำหรับความเจริญงอกงามส่วนบุคคล (Personal Growth) ความสมปรารถนา และความภาคภูมิใจในตนเองในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ โอกาสที่จะสร้างสัมพันธภาพทางสังคมกับครอบครัว เพื่อนฝูง ชุมชน และผู้ร่วมงาน โอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และหน้าที่การงาน ความสามารถที่จะเข้าถึงและได้ชื่นชมความสวยงาม ตลอดจนความเพลิดเพลินทางสติปัญญาซึ่งหมายรวมถึง การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ งานแสดงดนตรี การใช้สวนสาธารณะและห้องสมุดประชาชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการศึกษาและอื่น ๆ รวมไปถึงความสามารถที่จะเข้าถึงกิจกรรมที่มีไว้เพื่อนันทนาการ เช่น การท่องเที่ยว การกีฬา การอ่านและดูโทรทัศน์ เป็นต้น (พิเชษฐ ฤกษ์มรรตน์ 2535 : 168-169)

ชิตชัย สนั่นเสียง (2529 : 5) สรุปเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้เป็น 3 แนวคิด คือ

1. ชีวิตที่มีคุณภาพ คือ ชีวิตที่บุคคลสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อมได้ ดังนั้น จึงพิจารณาว่า ชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลเป็นสำคัญที่จะปรับตัวให้ผสมกลมกลืนกับระบบที่ตัวบุคคลอาศัยอยู่
2. ชีวิตที่มีคุณภาพ คือ ชีวิตที่อยู่ในระบบสังคมที่ดี โดยการปรับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมให้ดีเพื่ออำนวยความสะดวกให้บุคคลมีชีวิตที่ดี ดังนั้น จึงพิจารณาว่าชีวิตที่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับระบบของสังคม ที่จะปรับให้คนในสังคมดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
3. ชีวิตที่มีคุณภาพ คือ ชีวิตที่บุคคลและสังคมมีการปรับตัวเข้าด้วยกัน ซึ่งแนวความคิดนี้ถือว่า ชีวิตที่ดี มีคุณภาพนั้นต้องมีการปรับตัวทั้งระบบสังคมและตัวบุคคลให้ผสมกลมกลืนไป

เบนเนทท์ (วันเพ็ญ วอกกลาง 2525 : 11; อ้างอิงจาก Bennett 2519) ได้พิจารณาเรื่อง "ชีวิตที่มีคุณภาพ" แทน "คุณภาพชีวิต" โดยได้กล่าวว่าคนที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ย่อมให้ความหมายคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ไม่มีวิธีการตายตัวใด ๆ ที่จะวัดคุณภาพชีวิตของบุคคล และตามความเห็นของ Bennett ได้แบ่งชีวิตที่มีคุณภาพออกเป็น 2 ระดับ

1. ระดับแรก เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความจำเป็นพื้นฐาน อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพ มีความมั่นคง และอิสระจากความไม่ถูกต้อง
2. ระดับสอง เกี่ยวข้องกับความต้องการ ซึ่งเป็นที่พอใจของแต่ละบุคคล เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยบุคคลจะต้อง

2.1 มีค่านิยมที่เหมาะสมกลมกลืนกับสังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ซึ่งแต่ละบุคคลสามารถใช้เป็นรากฐานการตัดสินใจอันสำคัญของชีวิต

2.2 มีความสมดุลระหว่างความปรารถนา และความเป็นไปได้ที่จะบรรลุถึงความปรารถนา

2.3 มีจุดมุ่งหมายของชีวิต

2.4 มีชีวิตกลมกลืนกับครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม

ประภา รัตนเมธานนท์ (2532 : 13) กล่าวสรุปว่า คุณภาพชีวิต คือ ความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of Well-Being) มีความหมายใกล้เคียงกับความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งเป็นผลรวมของการตอบสนองของความรู้สึกภายในบุคคล

ชาน (Zhan 1992 : 979) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือ ระดับความพึงพอใจ ซึ่งขึ้นกับประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล

โอเรม (Orem 1985 : 179) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตมีความหมายเช่นเดียวกับความผาสุก (Well-Being) ซึ่งการรับรู้ของบุคคลต่อการมีชีวิตอยู่ตามประสบการณ์ของความพึงพอใจ ความรู้สึกเป็นสุขภายในใจ

ยัง และลองแมน (Padilla & Grant 1985 : 46; citing Young & Longman 1983) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า เป็นระดับความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการรับรู้ของบุคคลนั้น

พาดิลลา และคณะ (Padilla et.al. 1983 : 177) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่า เป็นการรับรู้ความพึงพอใจในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะสุขภาพโดยวัดจากความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของร่างกาย ทัศนคติของตนเองต่อสุขภาพ ความพึงพอใจในชีวิต และความรู้สึกว่าตนเองได้รับการช่วยเหลือจากสังคม

เมื่อพิจารณาจากการศึกษาข้างต้น จะพบว่าคุณภาพชีวิตมีความหมายกว้างขวางซับซ้อน ครอบคลุมลักษณะที่เป็นความต้องการทางวัตถุและทางจิตของบุคคลและลักษณะที่เป็นคุณค่า มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคล หรือสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้ว่า ความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยที่บุคคลนั้นรับรู้ความเป็นอยู่ของตนเองอันเนื่องมาจากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในอดีตและในชีวิตประจำวัน

2. แนวคิดเชิงทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ทฤษฎีที่มักจะถูกกล่าวถึง ในงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต คือ ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Owen 1987 : 97-105) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ใน 5 ด้านหลัก คือ กาย จิต และสังคม ซึ่งสรุปว่าความต้องการของมนุษย์นั้นมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น มนุษย์ทุกคนจะพยายามหาทางสนองตอบความต้องการตั้งแต่ระดับต่ำสุด เมื่อความต้องการขั้นต่ำสุดได้รับการตอบสนองจนเกิดความพึงพอใจแล้ว ความต้องการขั้นที่สองจะเกิดขึ้น และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่จะหาทางตอบสนองความต้องการนั้น เมื่อความต้องการขั้นที่สองได้รับการตอบสนองบรรลุเป้าหมายแล้ว ความต้องการขั้นที่ 3 จะถูกพัฒนาและกระตุ้นเป็น แรงจูงใจทำให้เกิดความต้องการระดับต่อไป

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์มีลำดับดังต่อไปนี้

1. ความต้องการขั้นพื้นฐานทางสรีระ (Basic Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการทำงานของร่างกาย เพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน ให้ร่างกายคงสภาพอยู่ได้ ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อน เป็นต้น
 2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety & Security Needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ทางร่างกาย จิตใจ รวมทั้งทรัพย์สินและผลประโยชน์ เช่น วัยเด็ก ต้องการการปกป้องคุ้มครองจากผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่ต้องการความมั่นคงในอาชีพ การเงิน เป็นต้น
 3. ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Love & Belongings Needs) เป็นความต้องการความรักจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง คนรอบข้าง ต้องการให้คนอื่นยอมรับตน ต้องการความเป็นมิตรจากคนอื่น ต้องการความสนิท ความเป็นเจ้าของ ต้องการเป็นสมาชิก เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
 4. ความต้องการเกียรติยศ ความภาคภูมิใจในตน (Self-Esteem Needs) เป็นความต้องการความมีชื่อเสียง เป็นที่นับถือของคนอื่น ต้องการให้คนอื่นยกย่องและเห็นว่าตนมีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อสังคม
 5. ความต้องการที่จะให้ตนเองได้ประสบความสำเร็จ ตามที่ปรารถนาสูงสุดโดยอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง (Self-Actualization Needs) เช่น ต้องการเป็นคนดี มีคุณธรรม ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ได้อยู่ในตำแหน่งบริหาร ใช้ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ เป็นต้น
- ในระยะหลัง มาสโลว์ ได้เพิ่มระดับความต้องการอีก 2 ขั้น คือ ความต้องการที่จะรู้ และเข้าใจ (Need to Know and Understand) ได้แก่ ความต้องการที่จะแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่า

อย่างกว้างขวางชัดเจน ต้องการรู้และเข้าใจโลกอย่างแจ่มชัด และความต้องการด้านสุนทรีย์ยะ (Aesthetic Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะรู้จัก เข้าถึง และรู้สึกซาบซึ้งในสิ่งที่เป็นศิลปะจรโลงใจ ความต้องการทั้ง 7 ชั้นนี้ ความต้องการ 4 ชั้นแรก มีความจำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง ไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้บุคคลเกิดความเครียด เป็นทุกข์ ส่วนความต้องการ 3 ชั้น หลังอาจจะไม่เกิดกับทุกคน และเมื่อเกิดแล้วแม้ไม่ได้รับการตอบสนองก็ไม่ทำให้เดือดร้อนหรือเป็นทุกข์ แต่ถ้าได้รับการตอบสนองจะทำให้บุคคลมีความพึงพอใจสูงขึ้นมาก การที่มนุษย์ได้รับสิ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านร่างกายในจำนวนที่เหมาะสม จะทำให้มีสุขภาพกายดีและการได้รับสิ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านจิตใจอย่างเพียงพอ จะทำให้มีสุขภาพจิตดี การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีจะนำความสุขความพอใจมาสู่มนุษย์ นั่นคือ การได้รับสิ่งที่ต้องการจะนำความสุขความพอใจมาสู่มนุษย์ ซึ่งหมายถึง การมีความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั่นเอง

3. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

อมร นนทสุต (2526, อ้างใน รณยุทธ์ บุตรแสนคม, 2540) กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตคือ อาหารและโภชนาการที่เหมาะสม เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม การดูแล อย่างง่าย ๆ สำหรับสุขภาพทางกายและจิต การศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาอาชีพ ความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน บริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ที่จำเป็นเพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพอย่างยุติธรรมชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ (2525, อ้างใน รณยุทธ์ บุตรแสนคม, 2540) ได้สรุป องค์ประกอบที่มีคุณภาพชีวิตของบุคคล คือ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย การบริการทางการแพทย์ และ สาธารณสุข อนามัยแม่และเด็กอาหาร บริการและคุณภาพทางการศึกษา ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รายได้ สภาพจิตใจ

Leonard and Anderson (1975, อ้างใน รณยุทธ์ บุตรแสนคม, 2540) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิต ของมนุษย์ว่าดูได้จากองค์ประกอบ 9 ประการ คือ

1. สุขภาพอนามัย
2. อาหาร
3. การศึกษา
4. การประกอบอาชีพ
5. ที่อยู่อาศัย
6. สวัสดิการทางสังคม

7. เครื่องนุ่งห่ม
8. นันทนาการ
9. สิทธิมนุษยชน

เฟอร์แรนส์ และพาวเวอร์ (Ferranc and Power, 1990) พิจารณาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต จากความพึงพอใจในชีวิต แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. สุขภาพและหน้าที่ ได้แก่ การดูแลสุขภาพตนเอง การพักผ่อน การทำกิจกรรมต่างๆ ใน เวลารว่าง การมีกิจกรรมในครอบครัว และการเดินทาง
2. สังคมเศรษฐกิจ ได้แก่สภาพความเป็นอยู่ รายได้ การทำงาน เพื่อนร่วมงาน และที่อยู่อาศัย
3. จิตวิญญาณ ได้แก่ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความสงบทางจิตใจ การบรรลุเป้าหมายชีวิต และความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่
4. ครอบครัว ได้แก่ความสุขในครอบครัว ความสัมพันธ์กับคู่สมรส บุตร และภาวะสุขภาพของครอบครัว

ชาน (Zhan, 1992) ได้กล่าวว่าคุณภาพชีวิตนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล โดย สามารถรับรู้และประเมินได้ด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้านคือ

1. ด้านความพึงพอใจในชีวิต เป็นการรับรู้ในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ ได้แก่ความพึงพอใจในสภาพ ความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิต
2. ด้านอัตตมโนทัศน์ (self concept) เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง การ ยอมรับและการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง รวมถึงภาพลักษณ์ของตนเอง
3. ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย เป็นการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถ
4. ด้านสังคมเศรษฐกิจ เป็นการรับรู้ถึงความพึงพอใจในด้านสังคมทั่วไป รวมถึงรายได้ อาชีพ และการศึกษา

1. ด้านร่างกาย คือการรับรู้ สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน ได้แก่การรับรู้สุขภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บป่วยทางด้านร่างกาย การรักษาทางการแพทย์ การรับรู้พลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การพักผ่อนนอนหลับ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการทำงาน

2. ด้านจิตใจ คือการรับรู้สภาพจิตใจของตนเอง ได้แก่การรับความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมี ต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ ความสามารถนาการจัดกับการความ

เศร้า ความกังวล การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิตและความเชื่ออื่นๆ ที่มีผล ต่อการดำเนินชีวิต และการเอาชนะอุปสรรค ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือการรับรู้ด้านความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ที่ตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ บุคคลอื่นในสังคม รวมถึงการรับรู้ในอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์

4. ด้านสิ่งแวดล้อม คือการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ที่ตนมีชีวิตอย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพที่ดี การคมนาคมที่สะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน มีสถานบริการสุขภาพ สถานบริการด้านสังคม การรับรู้ที่ตนมีโอกาสได้รับข่าวสาร ได้มีกิจกรรมนันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่างเป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่ามีการกำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตแตกต่างกันออกไป ดังนี้

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญปัจจุ (2525 : 101-124) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งซึ่งบอกคุณภาพชีวิต 3 ด้าน ดังนี้ 1) คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย สิ่งซึ่งบอกมีอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย สิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว สิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพ ภาวะแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ เสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต ได้แก่ รายได้ มีการคมนาคมที่สะดวก มีโอกาสได้รับการศึกษา และการประกอบอาชีพที่เท่ากัน มีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เป็นต้น 2) คุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ สิ่งซึ่งบอกมี การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณประโยชน์ การแสดงออกทางอารมณ์ อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชน ความรักในหมู่คณะ 3) คุณภาพชีวิตด้านความคิด จิตใจ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ค่านิยมทางวัฒนธรรม มีความรู้สติปัญญา ความสามารถป้องกันและแก้ปัญหาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน

นิพนธ์ พัวพงศกร (ทวิทอง หงส์วิวัฒน์ และเพ็ญจันทร์ ประดับมุข 2535 : บรรณานุกรม; อ้างอิงจาก นิพนธ์ พัวพงศกร 2531) กล่าวถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิตจำแนกตามความต้องการด้านต่าง ๆ ของชีวิต 6 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย ได้แก่ ปัจจัย 4 สุขภาพอนามัย พลังงาน การออมทรัพย์ สิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว และในการประกอบอาชีพ

2. ด้านอารมณ์ ได้แก่ การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณประโยชน์ ความนิยมชมชอบใน ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและในชุมชน ความรัก และความ เป็นเจ้าของที่มีต่อหมู่คณะ

3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภาวะแวดล้อมที่บริสุทธิ์ สะอาด และเป็น ระเบียบ ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและ การคมนาคมที่สะดวก

4. สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ได้แก่ โอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพที่เท่า เทียมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การปกครองที่ ให้สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม ความร่วมมือร่วมใจในชุมชน การเป็น ที่ยอมรับในชุมชน การสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง การยอมรับตัวเอง และการมีเป้าหมายในชีวิตที่ เหมาะสม

5. ด้านความคิด ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ชีวิตและชุมชน การศึกษา วิชาชีพ ความสามารถในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง ครอบครัวและชุมชน การเป็นที่ ยอมรับในชุมชน การสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง การยอมรับตัวเอง และการมีเป้าหมายในชีวิตที่ เหมาะสม

6. ด้านจิตใจ ได้แก่ การมีคุณธรรมในส่วนตัวและในสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต เมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล กตัญญู กตเวที ความจงรักภักดีต่อชาติ ความศรัทธาในศาสนา ความเสียสละ และการละเว้นจากอบายมุข

อุทุมพร จามรมาน (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร พบองค์ประกอบที่บ่งถึงคุณภาพชีวิตที่สำคัญ 8 ประการ คือ 1) ทศนคติต่อการมีชีวิตอยู่ใน กรุงเทพมหานคร 2) ลักษณะความเป็นอยู่ 3) การเป็นเจ้าของหรือการถือครองบ้านและที่ดิน 4) อาชีพหลักอาชีพรอง 5) นันทนาการ 6) บริการจากรัฐ 7) การใช้เวลารว่างที่บ้าน 8) สุขภาพ อนามัย ประเทศไทยเน้น คำว่า “คุณภาพชีวิต” ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนา สังคม

คณะกรรมการอำนวยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช.) (เดิมศักดิ์ เศรษฐสุวรรณิช และคณะ 2542 : 72-76) ได้กำหนดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งหมายถึง ความจำเป็นขั้นต่ำที่สุดที่ทุกคนในชุมชนควรมี หรือควรจะเป็นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขตามสมควร เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทของประเทศไทย ตั้งแต่ ปี 2533 ขณะนั้นได้

กำหนดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ออกเป็น 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด และได้มีการพัฒนาและปรับปรุง ตัวชี้วัดเรื่อยมาจนในปี 2540 ได้พัฒนาความจำเป็นพื้นฐานให้มีทั้งหมด 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด ดังนี้

หมวดที่ 1 สุขภาพดี (ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี)

1.1 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด และฉีดวัคซีนครบ
 1.2 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอด และดูแลหลังคลอด
 1.3 หญิงตั้งครรภ์ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม

- 1.4 เด็กแรกเกิดได้กินนมอย่างเดียวอย่างน้อย 4 เดือนแรกติดต่อกัน
- 1.5 เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
- 1.6 เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
- 1.7 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วน
- 1.8 เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
- 1.9 คร่าวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุกด้วยความร้อน
- 1.10 คร่าวเรือนมีการบริโภคเกลือไอโอดีน
- 1.11 คร่าวเรือนได้กินอาหารควบคุมที่มีตรา อย.
- 1.12 คร่าวเรือนมีความรู้เรื่องการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย (ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม)

2.1 คร่าวเรือนมีที่อยู่อาศัยที่มีสภาพคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี
 2.2 คร่าวเรือนมีและใช้ส้วมถูกหลักสุขาภิบาล
 2.3 คร่าวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอตลอด 5 ลิตร ต่อคนต่อวัน
 2.4 คร่าวเรือนจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ
 2.5 คร่าวเรือนไม่ถูกรบกวนจากเสียงความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่นเหม็น หรือมลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะ และสารพิษ

หมวดที่ 3 ศึกษาถนัดทั่ว (ประชาชนเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต)

3.1 เด็กอายุ 2-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง
 3.2 เด็กที่อายุครบเกณฑ์ได้เข้าเรียนศึกษาภาคบังคับ
 3.3 เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับได้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

3.4 เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับไม่ได้เข้าศึกษาต่อ ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ
ต่าง ๆ

3.5 คนในครัวเรือนอายุ 14-50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้

3.6 ครัวเรือนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ 3 ครั้ง

3.7 ครัวเรือนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

หมวดที่ 4 ครอบครัวยุคใหม่

4.1 คู่สมรสมีภรรยาอายุ 15-44 ปี ให้บริการคุมกำเนิด

4.2 ครอบครัวยุคใหม่มีความอบอุ่น

4.3 ครัวเรือนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและมีการป้องกัน

4.4 ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

หมวดที่ 5 รายได้มาก (ประชาชนมีการประกอบอาชีพ และมีรายได้พอเพียงแก่การดำรงชีวิต)

5.1 ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี

หมวดที่ 6 อยากร่วมพัฒนา (ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดชีวิตของตนเองและชุมชน)

6.1 ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านตำบล

6.2 ครัวเรือนไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

6.3 ครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ

หมวดที่ 7 พาสู่คุณธรรม (ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจของตนเองได้ดีขึ้น)

7.1 ครัวเรือนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

7.2 คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา

7.3 คนในครัวเรือนไม่ติดบุหรี่

7.4 ครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

7.5 คนสูงอายุและคนพิการได้รับการดูแล

หมวดที่ 8 บำรุงสิ่งแวดล้อม (ประชาชนมีจิตสำนึก และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม)

8.1 ครัวเรือนได้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

8.2 ครัวเรือนได้ร่วมทำกิจกรรมป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม

ยูเนสโก (วันเพ็ญ วอกลาง 2535 : 13; อ้างอิงจาก UNESCO 1981) ได้กำหนดคุณภาพชีวิตที่ดีหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 5 ประการดังนี้

1. มาตรฐานการครองชีพ อาจพิจารณาได้จากรายได้ต่อบุคคล สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น
2. การเปลี่ยนแปลงของประชากร ในเรื่องขนาด โครงสร้างทางอายุและเพศ อัตราการเติบโตของประชากร อัตราการเกิด อัตราการตาย การย้ายถิ่น เป็นต้น
3. ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม พิจารณาจากระบบสังคม ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น
4. กระบวนการพัฒนา พิจารณาจากลำดับความสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพและความสามารถของบุคคล การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจสังคม การค้า
5. ทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ธรรมชาติ อาหาร เงินทุน ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ

องค์การอนามัยโลก (ณรงค์ศักดิ์ ตะละภฏ 2535 : 24) ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตสำหรับบุคคลทั่วไปว่า ควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิต 6 ด้านหลัก คือ

1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึก สุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องการนอนหลับและพักผ่อน รวมทั้งการรับรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน
2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล เป็นต้น
3. ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล (Level of Independence) คือ การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่ต้องการพึ่งพาอาศัยต่าง ๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่น ๆ เป็นต้น

4. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งการรับรู้ที่ตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย

5. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ที่ตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพ และสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ที่ตนมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ที่ตนได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

6. ด้านความเชื่อส่วนบุคคล (Spirituality/Religion/Personal Beliefs) คือ การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

เดย์ (ปฤณภูรัตน์ คำสว่าง 2542 : 21; อ้างอิงจาก Day 1978 : 37-38) ได้เสนอว่าชีวิตของมนุษย์แต่ละคนนั้นประกอบด้วย 13 มิติย่อย คือ

1. ครอบครัว (Family Life)
2. การงานอาชีพ (Work Life)
3. ชีวิตสังคม (Social Life)
4. การพักผ่อนหย่อนใจ (Leisure/Recreation)
5. สุขภาพอนามัย (Personal Health)
6. การสาธารณสุข (Health Care)
7. การบริโภคสินค้าและบริการ (Purchase and Consumption of Goods and Services)
8. การครอบครัวยุทธรูป (Material Possessions)
9. ทัศนภาพเกี่ยวกับตนเอง (Self)
10. ความเชื่อและศาสนา (Spiritual Life)
11. ความรู้สึกเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน (State and Local Government)
12. ความรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาลของตน (The Federal Government)
13. ความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศของตน (Life in Thailand)

ถึงแม้ว่ากิจกรรมในบางกิจกรรมหรือในบางมิติ ดังกล่าวมาแล้ว อาจมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย แต่ถ้ามองในภาพรวมแล้ว กิจกรรมบางกิจกรรมหรือบางมิติก็แสดงออกถึงความพอใจหรือคุณภาพชีวิตของมนุษย์ได้เพียงพอ ความพึงพอใจในที่นี้ หมายถึง สภาพทางจิตที่แสดงออกถึงความสุขที่รับรู้ถึงสิ่งที่ตนปรารถนาได้รับการตอบสนองตอบตามที่ตั้งหรือคาดหวังไว้ การที่บุคคลแสดงความพึงพอใจต่อสภาพการดำรงชีวิตของตนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งย่อมแสดงว่า ชีวิตในช่วงเวลานั้นมีคุณภาพตามที่เจ้าของชีวิตต้องการ

ชาน (Zhan 1992 : 796) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ควรประกอบไปด้วย ด้านความพึงพอใจในชีวิตในเรื่องทั่วไป ด้านอัตมโนทัศน์ เป็นความรู้สึก ความคิดเห็น เกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับด้านภาพลักษณ์ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ด้านสุขภาพและหน้าที่ของร่างกาย การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นความพึงพอใจเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา และรายได้

แฮนเดอร์ชอทท์, ไวท์ และแฮนเดอร์สัน (Hendershott, Wright & Handerson 1992 : 11-19) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ของข้อมูลประชากรของนักศึกษากับการประเมินเชิงจิตวิสัย ของการใช้ชีวิตโดยทั่วไปของนักศึกษาในภาพรวมและรายด้าน รวมถึงผลทั้งทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรอิสระที่มีต่อความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ซึ่งถูกแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

1. ชีวิตการเรียน (Academic Life) เป็นการศึกษาที่เกี่ยวของกับตัวนักศึกษาในเชิงวิชาการ สภาพแวดล้อมในการเรียน
2. ชีวิตสังคม (Student Social Life) คือ การแสดงหรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น
3. ที่อยู่อาศัย (Housing) สภาพแวดล้อมของที่อยู่ เช่น หอพัก
4. ความสัมพันธ์กับเพื่อน (Student Relationships)
5. บริการที่ได้รับ (Student Services) ประกอบด้วย อาหาร ความปลอดภัย การให้คำปรึกษา สุขภาพ ศูนย์ทางศาสนา ศูนย์บริการนักศึกษานานาชาติ

เฟอร์แรนส์ และเพาเวอร์ (Ferrans & Powers 1992 : 29-38) ได้วิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตของ George และ Bearson แล้วจึงได้สรุปองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านสุขภาพและหน้าที่ เกี่ยวกับสถานภาพของร่างกาย และความสามารถในหน้าที่ที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กิจวัตรประจำวัน และการแสดงออกทางบทบาทสังคม

ประกอบด้วย สุขภาพของตนเอง ความเครียด การดูแลสุขภาพ การพึ่งตนเองทางด้านร่างกาย เพศสัมพันธ์ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมในยามว่าง ความสามารถในการเดินทาง การสร้างความสุขในวัยสูงอายุ และการมีอายุยืน

2. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของบุคคล เพราะบุคคลต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องการเพื่อนช่วยแนะนำทางแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ต้องการกำลังใจ การได้รับการเชื่อถือไว้วางใจ ต้องการบ้านอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีงานทำและมีเงินที่ใช้ในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย มาตรฐานการดำรงชีวิต การพึ่งพาตนเองด้านเงิน ที่พักอาศัย การทำงาน เพื่อน เพื่อนบ้าน สถานการณ์ของบ้านเมือง การได้รับการสนับสนุนทางด้านจิตใจและการศึกษา

3. ด้านจิตใจและวิญญาณ เป็นสถานภาพของการรับรู้ การตอบสนองทางอารมณ์หรือทางวิญญาณ ต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบในชีวิต ประกอบด้วย ความพอใจในชีวิต ความสุขทั่วไป ความพอใจในตนเอง จุดมุ่งหมายในชีวิต ความสงบสุขของจิตใจ ความศรัทธาในศาสนา และรูปร่างหน้าตาของตน

4. ด้านครอบครัว เป็นสภาพของสัมพันธภาพในครอบครัวของบุคคล ประกอบด้วย ความสุขในครอบครัว ภาวะสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว บุตร และความสัมพันธ์กับผู้สมรส

ฟลานาแกน (Flanagan 1978) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนอเมริกันกล่าวว่า มิติหนึ่งของคุณภาพชีวิต ก็คือ ความพึงพอใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นความ ต้องการของบุคคล (Domain Life Satisfaction) ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ของ มาสโลว์ (1970) เครื่องมือวัดความพึงพอใจในชีวิตของ ฟลานาแกน (1978) ประกอบด้วย ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความปกติสุขด้านร่างกาย และองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต

1.1 องค์ประกอบในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย การมีอาหารที่ดี มีที่อยู่อาศัย มีความสะดวกสบาย มีการคาดหวังสิ่งเหล่านี้ในอนาคต มีทรัพย์สินเงินทอง และการประกัน ความปลอดภัยซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

1.2 สุขภาพและความปลอดภัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย การมีความสุขความปลอดภัยจากความเจ็บปวดด้านร่างกายและจิตใจ หลีกเลียงจากการประสบอุบัติเหตุ รวมทั้งอันตรายอื่น ๆ หลีกเลียงจากปัญหาเกี่ยวกับการติดสุรา ยาเสพติด หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความตายและผู้ป่วยสูงอายุ การรักษาและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ จัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

2. สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2.1 สัมพันธภาพกับคู่สมรสหรือคู่รัก ได้แก่ การแต่งงานหรือการมีคู่รัก สัมพันธภาพนี้รวมถึงการมีความรัก มีมิตรภาพและความเป็นเพื่อนให้แก่กันและกัน มีความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ดี รู้คุณค่าของฝ่ายตรงข้าม ยอมรับหรืออุทิศเพื่อคนที่ตนรัก

2.2 การมีและได้เลี้ยงดูบุตรหลาน ได้แก่ การที่ตนได้กลายเป็นบิดามารดา มีบุตรหลาน ความสัมพันธ์นี้รวมถึงการได้เฝ้าดูการเจริญเติบโตของลูกหลาน การใช้เวลาในการอยู่และมีความสุขกับบุตรหลาน และการเป็นแบบอย่าง การแนะนำช่วยเหลือและเรียนรู้จากบุตรหลานไปพร้อมกันด้วย

2.3 สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว ได้แก่ การมีบิดามารดา รวมทั้งเป็นสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว มีการติดต่อสื่อสาร การได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน มีการเยี่ยมเยียน มีการสนุกสนานร่วมกัน มีความเข้าใจและให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.4 สัมพันธภาพกับเพื่อน ได้แก่ การมีเพื่อนสนิท มีการทำกิจกรรมร่วมกัน สนใจในสิ่งเดียวกัน ให้การยอมรับ ไว้วางใจ สนับสนุน แนะนำ มีการให้และรับความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน

3. กิจกรรมทางสังคม

3.1 กิจกรรมในการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในรูปที่กระทำการส่วนตัวหรือเป็นสมาชิกขององค์กร กลุ่มอาสาสมัคร และการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

3.2 กิจกรรมในท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีอิสระในทางการเมือง สังคม และการนับถือศาสนา

4. การพัฒนาตนเองและมีความสมหวังในการทำงาน

4.1 การพัฒนาด้านสติปัญญา ได้แก่ การเรียนรู้ การเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา การได้รับความรู้มีความสามารถทางสมอง สามารถแก้ไขปัญหาและมีความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ของชีวิตมากขึ้น

4.2 ความเข้าใจส่วนบุคคล และการวางแผนของตนเอง ได้แก่ การพัฒนาและการสร้างหลักการเบื้องต้นของชีวิต รวมถึงการมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การยอมรับในทรัพย์สินและข้อจำกัดของตน การเจริญเติบโตและการพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการตัดสินใจและวางแผนกิจกรรมในชีวิต และบทบาทของตนเอง

4.3 การประกอบอาชีพการทำงาน ได้แก่ มีความสนใจ ทำทนาย และรู้สึกถึงคุณค่าในการทำงาน มีความพึงพอใจในการทำงานได้ดี สามารถใช้ความสามารถที่มีอยู่ เรียนรู้ จดจำ และปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้

4.4 การแสดงความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ มีพรสวรรค์ในเรื่องดนตรี ศิลปะ การเขียน งานฝีมือ การละคร การถ่ายภาพ การเป็นนักปฏิบัติการหรือนักวิทยาศาสตร์ หรือการทำกิจกรรมประจำวัน

5. นันทนาการ

5.1 การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม ได้แก่ การมีความสุขสนุกสนานทั้งที่บ้าน หรือที่อื่น ๆ ก็ตาม ได้ร่วมงานปาร์ตี้ หรืองานสังสรรค์อื่น ๆ ได้พบปะกับบุคคลใหม่ ๆ ซึ่งรวมถึง การมีส่วนร่วมในองค์การของสังคม

5.2 การได้รับสิ่งบันเทิง ได้แก่ การดูโทรทัศน์ ฟังเพลง อ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์ หรือดูกีฬา

5.3 การหาสิ่งพักผ่อนหย่อนใจโดยตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ ได้แก่ การเล่นกีฬา การล่าสัตว์ การตกปลา การเล่นเรือ การเล่นแคมป์ การเดินป่า และการท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น

จากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามานั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาตามแนวความคิดของเฮนเดอร์ชอทท์ ไรท์ และเฮนเดอร์สัน (Hendershott, Wright & Handerson) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยวัดคุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับเพื่อน การบริการที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยนำแนวความคิดขององค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ของการศึกษานี้มาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยคุณภาพชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. การประเมินคุณภาพชีวิต

การประเมินคุณภาพชีวิต หรือการวัดคุณภาพชีวิต มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้มีผู้ศึกษาและประเมินคุณภาพชีวิตไว้หลายแนวทาง ดังนี้

องค์การ UNESCO กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพชีวิตไว้ 2 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แอนดรูว์กับวิทีย์ มีเบอร์ก และซาน (UNESCO 1980 : 312; Andrew & Withey 1976; Meeberg 1993 : 32-38; Zhan 1992 : 796) คือ

1. ด้านวัตถุวิสัย (Objective Indicators) คือ สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดของสังคมโดยรวม วัดได้โดยอาศัยข้อมูลด้านรูปธรรมที่มองเห็นได้ นับได้ วัดได้ ได้แก่ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น อัตราการว่างงาน อัตราการเกิดอาชญากรรม ความหนาแน่นของประชากร รายได้ประชาชาติ อัตราการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

2. ด้านจิตวิสัย (Subjective Measures) คือ การที่บุคคลนั้น บอกเล่าถึงการรับรู้ความรู้สึกและการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว เป็นการประเมินข้อมูลด้านจิตวิทยา ซึ่งอาจทำได้โดยการสอบถามความรู้สึกและเจตคติ ต่อประสบการณ์ของบุคคลเกี่ยวกับชีวิต การรับรู้ต่อสภาพความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต

ถ้าพิจารณาการประเมินคุณภาพชีวิต อาจจะเป็นการบรรยายหรือเป็นคะแนนแสดงให้เห็นระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งผู้ที่ประเมินอาจจะเป็นตัวบุคคลที่ต้องการจะประเมินเอง หรือผู้อื่น

สตอร์มเบอร์ก (ชนิดา เรืองเดช 2539; อ้างอิงจาก Stromberg 1984) กล่าวถึงการประเมินคุณภาพชีวิตใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เชิงวัตถุวิสัยโดยวัดเป็นปริมาณ (Objective Scale Yielding Quantitative Data) เป็นเครื่องมือที่ประเมินโดยบุคคลโดยผู้อื่นเป็นผู้ประเมิน เช่น ในกรณีที่บุคคลอยู่ในสภาวะความเจ็บป่วย ผู้ประเมินคือ บุคลากรทางการแพทย์ โดยประเมินออกมาเป็นคะแนน

2. เชิงจิตวิสัยโดยวัดเป็นปริมาณ (Subjective Scale Yielding Quantitative Data) เป็นเครื่องมือที่ประเมินโดยตัวบุคคลผู้นั้นเอง ผลออกมาเป็นคะแนน

3. เชิงจิตวิสัยโดยวัดเป็นบรรยาย (Objective Scale Yielding Qualitative Data) เป็นเครื่องมือที่ประเมินโดยตัวบุคคลผู้นั้นเอง ผลออกมาเป็นการบรรยายและบอกถึงลักษณะสภาพที่บุคคลนั้นเป็นอยู่

โดยให้ข้อคิดเห็นในการพิจารณาเลือกวิธีการประเมินคุณภาพชีวิต ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้วัดนั้นสามารถวัดโดยใช้แนวคิดเพียงอันเดียว หรือต้องใช้หลาย ๆ แนวคิดในการวัด (Multiple Versus Single Instruments)

2. เครื่องมือที่ใช้วัดให้ผลออกมาเป็นการบรรยายคุณลักษณะ (Qualitative) หรือบอกเป็นปริมาณ (Quantitative) เครื่องมือที่บรรยายคุณลักษณะจะอธิบายเฉพาะเกี่ยวกับผลของโรค และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพชีวิต ส่วนเครื่องมือที่ให้ผลหรือบอกเป็นปริมาณจะประเมินออกมาเป็นคะแนน

3. เครื่องมือนั้นเป็นการประเมินโดยบุคคลอื่นหรือประเมินโดยตนเอง (Objective Versus Subjective Instrument)

4. การมองมิติของคุณภาพชีวิตนั้น มองในมิติเชิงวัตถุวิสัย (Objective Dimension) หรือมองในมิติเชิงจิตวิสัย (Subjective Dimension)

ฉะนั้นในการเลือกเครื่องมือเพื่อใช้วัดคุณภาพชีวิต จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมว่าจุดประสงค์ของการวิจัยคืออะไร ต้องการให้ผู้อื่นเป็นผู้ประเมิน เช่น เจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพ หรือต้องการให้ผู้ป่วยประเมินตนเองว่ารู้สึกถึงคุณภาพชีวิตตนเองเป็นอย่างไร นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องการประเมินเชิงวัตถุวิสัย หรือจิตวิสัย

ฟลานาแกน (Flanagan 1978) ได้พยายามที่จะประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวอเมริกัน โดยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวอเมริกัน 3,000 คน ที่ต่างอายุ เชื้อชาติ และภูมิภาค เพื่อที่จะหาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ข้อคำถามที่ใช้ถาม จะถามถึงความคิดเห็นว่าที่ผ่านมา มีความรู้สึกพึงพอใจกับสิ่งใด และคิดว่าสิ่งใดมีความสำคัญและจำเป็นกับชีวิตมากที่สุด ซึ่งจากผลการสำรวจรวบรวมได้ทั้งหมด 6,500 เหตุการณ์ เหตุการณ์บางเหตุการณ์มีความใกล้เคียงกัน จึงจัดเป็นหมวดหมู่ได้ทั้งหมด 5 ด้าน และ 15 ข้อย่อย

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้ตั้งเกณฑ์ เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพชีวิตที่เรียกว่า “ความจำเป็นพื้นฐาน” (จปฐ.) และมีโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2528-2530 มาก แต่ก็พอถือได้ว่าเป็นเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับใช้ในการพัฒนาสังคมได้ในเวลาหนึ่ง สำหรับประชาชนในชนบทที่ยังมีความยากจนและขาดทุนทางด้านวัตถุอยู่

นอกจากนี้การประเมินคุณภาพชีวิตอาจพิจารณาจากโครงสร้างของคุณภาพชีวิต ดังนี้

1. การประเมินโดยพิจารณาว่าคุณภาพชีวิตประกอบด้วย โครงสร้างมิติเดียวซึ่งนิยมกันมากในอดีต บุคคลจะประเมินคุณภาพชีวิตของคนโดยใช้คำถามเดียวสรุปถึงคุณภาพชีวิตโดยรวมทั้งหมด ซึ่งถือว่าการประเมินที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ (สมคิด หนูเจริญกุล 1988 : 35; อ้างอิงจาก Andrew & McKennell 1980)

2. การประเมินโดยมีแนวคิดว่าคุณภาพชีวิตประกอบด้วย โครงสร้างหลายมิติ คุณภาพชีวิตของบุคคลไม่ได้ขึ้นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นกับหลายสิ่ง ซึ่งประกอบเป็นคุณภาพชีวิต แนวคิดนี้ได้นำมาใช้ในการประเมินคุณภาพชีวิตในบุคคลที่เจ็บปวด โดยเชื่อว่าจะประเมินคุณภาพชีวิตผู้ป่วยได้เหมาะสม ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริงกว่าประเมินจากมิติเดียว (Padilla & Grant 1985 : 53; Zhan 1992 : 796)

สปิทเซอร์ และคณะ (Spitzer et. al. 1981 : 34) ได้กล่าวสรุปถึงเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพชีวิตที่ดีว่า ควรประกอบด้วยลักษณะ 10 ประการ ดังนี้

1. ข้อความสั้น เข้าใจง่าย และนำไปใช้ได้สะดวก
2. กว้างขวาง ครอบคลุมองค์ประกอบของชีวิตแต่ละด้าน จำนวนข้อความควรมีรายละเอียดมากพอที่จะครอบคลุมประกอบในแต่ละด้าน
3. เนื้อหาสอดคล้องกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา เช่น ในการประเมินคุณภาพชีวิตของคนไทยควรจะต้องสอดคล้องกับค่านิยม วัฒนธรรมของสังคมไทย
4. ควรเป็นปริมาณ เช่น ข้อมูลที่ใช้รวบรวมสามารถให้คะแนนเป็นตัวเลข
5. สามารถใช้ในหลายสถานการณ์ด้วยข้อจำกัดที่น้อยที่สุดเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านอายุ เพศ อาชีพ และชนิดของโรคเรื้อรัง
6. ได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้
7. เป็นที่ยอมรับในการวัด โดยเฉพาะผู้ชำนาญทางคลินิก
8. มีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะสุขภาพของผู้ถูกวัด
9. แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างเด่นชัด ในกลุ่มผู้ถูกวัดที่มีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

10. มีเหตุผลดี

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี รวมถึงแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิต ผู้วิจัยจึงเน้นการประเมินทั้งทางด้านจิตวิสัยเป็นหลัก เนื่องจากตัวแปรอิสระของการวิจัยจะเป็นลักษณะข้อมูลเชิงอัตวิสัย ทำให้ได้ประเมินตามเกณฑ์ทั้งทางจิตวิสัยและอัตวิสัยไปพร้อม ๆ กัน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ศรีผ่อง จิตกรรมกิจศิลป์ (2526) ได้ทำการศึกษา การรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง โดยทำการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตและสิ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต โดยแบ่งมิติสุขภาพจะ 14 มิติ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและสุขภาพ ที่อยู่อาศัย รายได้ สวัสดิการสังคม การมีงานทำ ชื่อเสียงเกียรติยศ สิทธิเสรีภาพ การศึกษา สังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา และ ขนบธรรมเนียม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขต ห้วยขวาง จำนวน 336 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตนั้น ขึ้นอยู่กับการรับประทานอาหารที่ปรุงสะอาด ถูกหลักอนามัย การมีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอตามความจำเป็น การที่เจ็บป่วยแล้ว

มีโรงพยาบาลและสถานอนามัยอย่างเพียงพอ การมีที่อยู่อาศัยที่พอหัดบนอนได้เป็นที่ เป็นทางการมีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น การมีรถโดยสารบริการให้ความสะดวกในการเดินทาง การมีความมั่นคงและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเป็นผู้บำเพ็ญคุณความดีจนได้รับการยกย่องชมเชยโดยทั่วไป การมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา การจบการศึกษาภาคบังคับเป็น อย่างน้อย การอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การมีอากาศบริสุทธิ์ปราศจากควันพิษ การมีศาสนาประจำชาติ และการมีความภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ เป็นอันดับแรกของแต่ละปัจจัย และอยู่ในเกณฑ์เกือบทั้งหมด ยกเว้นการเป็นผู้บำเพ็ญ คุณความดี จนได้รับการยกย่องชมเชยโดยทั่วไป ผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์แห่งนี้รู้ว่า คุณภาพชีวิต ขึ้นอยู่กับเรื่องดังกล่าวในเกณฑ์ปานกลาง สำหรับการรับรู้ในเรื่องสิ่งที่มีผลกระทบต่อ คุณภาพชีวิต พบว่า การรับรู้ความไม่ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายและภาวะค่าครองชีพสูง กระทบกระเทือนต่อคุณภาพชีวิตเป็นอันดับแรก ส่วนสิ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตใน อันดับรอง ๆ ลงไปตามลำดับอีก 4 อันดับ คือ การติดยาเสพติดให้โทษ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การว่างงาน และการไร้ที่อยู่อาศัย โดยรับรู้ว่ามีสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวกระทบกระเทือนต่อคุณภาพชีวิตใน เกณฑ์มาก

2. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคาร สงเคราะห์ ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง ตามตัวแปร เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และขนาดครอบครัว พบว่า ในเรื่องปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตนั้น ผู้อาศัยอยู่ในอาคาร สงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง มีการรับรู้เรื่องนี้ไม่แตกต่างกันตามตัวแปรข้างต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งการกรณีพิจารณาแยกแต่ละปัจจัยและพิจารณารวม ทั้งหมด สำหรับเรื่องสิ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตนั้น พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในอาคาร สงเคราะห์มีการรับรู้เรื่องนี้โดยส่วนรวม ไม่แตกต่างกันตามตัวแปรข้างต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาแยกรายข้อ พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะ แห่งชาติ เขตห้วยขวาง มีการรับรู้แตกต่างกันตามตัวแปร เพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 8 การมีประชากรวัยเด็กมาก ๆ ข้อ 12 อัตราเสี่ยงต่อความตายสูง และข้อ 24 การ สงครามและการสู้รบ ส่วนข้ออื่น ๆ และตัวแปรอื่น ๆ พบว่า มีการรับรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สว่างจิต ศรีระชา (2530) ได้วิจัยเรื่อง “ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น” ด้วย วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยและใช้ชีวิตอยู่ในหอพักร่วมกับนักศึกษาเป็นเวลา ประมาณ 6 วัน และรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธี สังเกตและสัมภาษณ์ชีวิตนักศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครอบคลุม 6 ด้าน คือ ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านการเมืองการปกครอง และศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อชีวิตนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย และเที่ยวเตร่ในเมืองขอนแก่น ชีวิตนักศึกษาด้านวัฒนธรรมและประเพณี ส่วนใหญ่วัฒนธรรมและประเพณีที่จัดขึ้นมีความสัมพันธ์กับนักศึกษาใหม่ชีวิตนักศึกษาด้านสังคม นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนมากกว่าบุคคลอื่น ด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่ใช้เงินเป็นค่าอาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นด้านการศึกษา รุ่นพี่มีบทบาทสำคัญ ในการให้คำปรึกษาด้านการเรียนแก่นักศึกษารุ่นน้อง ด้านการเมือง การปกครอง การจัดกิจกรรมจะเกิดจากการเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ เนื่องจากความบกพร่องของการบริหารงานของมหาวิทยาลัย องค์ประกอบที่มีผลต่อชีวิตนักศึกษา ได้แก่ สภาพมหาวิทยาลัย สภาพหอพักนักศึกษา วัฒนธรรมและประเพณีนักศึกษา ลักษณะการเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน การบริหารงานของมหาวิทยาลัย ลักษณะนักศึกษา ครอบครัว และกลุ่มสังคมก่อนเข้ามหาวิทยาลัย สภาพสังคม สภาพการเมืองการปกครองของประเทศ และสื่อสาร มวลชน

เสาวนีย์ ตนะดุลย์ (2533) ได้ทำการศึกษา “คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยได้ทำการศึกษาระดับความพึงพอใจในชีวิตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ความพึงพอใจในงานอาชีพ ครอบครัวหรือชีวิตสมรส ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจในสุขภาพ นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาการให้ความสำคัญที่สุดแก่มิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต และวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม ความเครียด ความศรัทธาในศาสนา และความเชื่อในไสยศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในหมู่บ้านปัญญา นวธานี เสนานิเวศน์ แพลตดินแดง และชุมชน ส.พัทธา จำนวน 288 คน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตดี กล่าวคือ มีความรู้สึกรู้ว่าพึงพอใจในชีวิต นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในมิติต่าง ๆ พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วประชาชนมีความพึงพอใจในงานอาชีพและสุขภาพในระดับปานกลาง ในมิติครอบครัวหรือชีวิตสมรส และมิติที่อยู่อาศัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในมิติดังกล่าวสูง สำหรับสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในมิติน้อยอยู่ในระดับต่ำ การให้ความสำคัญแก่มิติต่าง ๆ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแก่ครอบครัว หรือชีวิตสมรสมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สุขภาพ งานอาชีพ และที่อยู่อาศัย ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตจำแนกตามเพศพบว่าเพศไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม และความพึงพอใจในมิติต่าง ๆ เช่นเดียวกับตัว

แปรอายุ ไม่พบว่าอายุส่งผลกับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม สำหรับ ความพึงพอใจในแต่ละมิติ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานอาชีพและความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้พบว่า สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมเท่านั้น

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม และความพึงพอใจในมิติต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้น ความพึงพอใจในสุขภาพ ส่วนสถานภาพทางอาชีพมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต และความพึงพอใจในทุกมิติ สำหรับการวิเคราะห์ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในทุกมิติเช่นกัน แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม นอกจากนี้พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม ความศรัทธาในศาสนา ความเครียดมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในไสยศาสตร์กับความพึงพอใจในชีวิต

สุวรรณณี ไชยอำพร และสนธิ สมัครการ (2534) ได้ทำการศึกษา “คุณภาพชีวิตของคนไทย” ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบท” กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 600 ราย โดยแบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 ราย แยกเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนแออัด 100 ราย และนอกชุมชนแออัด 100 ราย ผู้ที่อยู่ในชนบทเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ใน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท นครนายก สมุทรสาคร สุพรรณบุรี ราชบุรี และสระบุรี มีจำนวน 400 ราย อยู่ในเขตเทศบาล 200 ราย และนอกเขตเทศบาล 200 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน ซึ่งได้รับการพัฒนามาจากแนวความคิดการวัดคุณภาพชีวิตของ เดย์ (Day) และโอรส ลีลากุลธนิต ซึ่งได้แบ่งชีวิตโดยรวมของแต่ละคน ออกไปเป็น 13 มิติ ดังที่กล่าวในองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตนั้น

ผลการศึกษาพบว่า คนไทยในกรุงเทพมหานครและจังหวัดภาคกลาง ส่วนมากมีความพึงพอใจในชีวิตของตน มิติชีวิตที่แสดงระดับความพึงพอใจสูงมาก ได้แก่ ครอบครัว ตนเอง สังคม สุขภาพอนามัย และความเชื่อและศาสนา มีความแตกต่างกันอยู่บ้างสำหรับผู้ที่อยู่ในเขตเมืองและชนบท คือ เรื่องการงาน ซึ่งรวมทั้งรายได้ด้วย พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตชนบทและในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่ำ แต่ผู้ที่ยอยู่นอกเขตชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร และในเขตเทศบาลของจังหวัดภาคกลาง มีความพึงพอใจค่อนข้างสูง

ภาวนา ใจประสาท (2534) ได้ศึกษาการดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเพื่อเปรียบเทียบการดำรงชีวิตของนักศึกษาโดยส่วนรวม และแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสังคม ดันความเป็นอยู่ในหอพัก ด้านเศรษฐกิจ และด้าน

การเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามการดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ตามตัวแปร เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา ภูมิภาค รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการดำรงชีวิตภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน ในระดับปานกลาง เรียงตามคะแนนค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ ด้านความเป็นอยู่ในหอพัก ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อเปรียบเทียบการดำรงชีวิตของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกับนักศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษาที่รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อ่องจิต เมธยะประภาส (2537) ได้ศึกษาผลกระทบของการจัดการศึกษาต่อคุณภาพชีวิตนักเรียน โดยศึกษากรณีโรงเรียนนวมินทราชูทิศ โดยศึกษาถึงผลของการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน ด้านบริการชุมชน และสวัสดิการนักเรียน และระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสรีระ ประกอบด้วย การมีร่างกายแข็งแรง การรับประทานอาหารถูกสุขลักษณะ ความสามารถทางกีฬา
2. ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ผลการเรียน การแสดงออกทางวิชาการ
3. ด้านจิตใจ ประกอบด้วย ความเมตตากรุณา ความมีคุณธรรม การบำเพ็ญประโยชน์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อควบคุมปัจจัยด้านครอบครัวพบว่า การจัดการศึกษาด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารกิจการนักเรียน ด้านบริการชุมชน

การจัดสวัสดิการ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนในระดับปานกลาง สำหรับด้านบริการ กิจกรรมนักเรียน ด้านสุขภาพอนามัย ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนในระดับต่ำ ส่วนการจัดการศึกษา รวมทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนในระดับปานกลาง

อนุชา กิติชัยชาญ (2543) คุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยพลศึกษา กลุ่มภาคเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย ชุด 26 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยพลศึกษากลุ่มภาคเหนือ อยู่ใน ระดับที่ดี ร้อยละ 15.14 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 84.65 และอยู่ในระดับที่ไม่ดี ร้อยละ 0.21 โดยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับที่ดี สูงที่สุด ร้อยละ 51.81 รองลงมาคือด้านสุขภาพร่างกาย ร้อยละ 41.58 ส่วนคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมจะอยู่ในระดับที่ไม่ดี สูงที่สุด ร้อยละ 3.62 รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 2.13 นักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง มีคุณภาพชีวิต โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตเป็นรายด้าน พบว่า มีคุณภาพชีวิตรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 2 ด้าน คือ คุณภาพชีวิตชีวิตด้านร่างกายและคุณภาพ ชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยพบว่า นักศึกษาชายมีคุณภาพชีวิตดีกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษา ชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคุณภาพชีวิตโดยรวม และคุณภาพชีวิตรายด้านไม่แตกต่างกัน

กฤษณา กมลนัย (2549) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ(ปวช.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดหนองคาย ได้ศึกษาคุณภาพชีวิต ของนักศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ที่ควรศึกษา เพราะ สังคมมักจะมองภาพลักษณ์นักศึกษาต่างไปจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่ง หมายถึง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้าน

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ที่มี สัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ เพศหญิง สาขาวิชาพาณิชยกรรม การใช้เวลาในการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต ทางการเรียน บรรยากาศทางการ เรียน ค่านิยมของนักศึกษา สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับครู สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิต ของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้แก่ ระดับผลการเรียนสูง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนระดับปานกลาง

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ที่สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษา คือ ค่านิยมของนักศึกษา สัมพันธภาพระหว่างสมาชิก ในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับครู ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน และค่าใช้จ่ายต่อ เดือนของนักศึกษาระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)เท่ากับ.595 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R2adj)เท่ากับ.349 แสดงว่ามีอำนาจการ พยากรณ์ได้ร้อยละ34.9โดยมีความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน (SEest) เท่ากับ 6.564 ค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 30.504

พาดีน วราวิทยา (2545) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของครูพลศึกษาใน โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของครูพลศึกษา ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของครูพล ทั้ง 8 ด้าน คือ ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านนันทนาการ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้าน คุณธรรม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านสุขภาพ โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ในราย ด้านพบว่า การได้ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ การได้ดูแลสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตให้ สมบูรณ์อยู่เสมอ การได้รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะและถูกต้องตามหลักโภชนาการ การได้ ดูแลสุขภาพร่างกายอย่างสม่ำเสมอ การได้ออกกำลังกายในที่ที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก การได้แบ่ง เวลาในการพักผ่อนได้อย่างเหมาะสม ส่วนการได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและการได้รับการ ตรวจสุขภาพประจำปี อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ใน ระดับมาก ในรายด้านพบว่า การได้รับเงินเดือนเหมาะสมกับ ตำแหน่งหน้าที่ พอใจในผลประโยชน์ เกื้อกูลและสวัสดิการต่างๆ ที่ทางราชการจัดให้ เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทาง ค่ารักษาพยาบาล การมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย พอใจในค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ พิเศษ อยู่ในระดับปานกลาง และมีหารหารายได้จากอาชีพเสริมน้อย ปัจจัยด้านสังคม โดยภาพรวม ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ในรายด้านพบว่า ได้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ได้ร่วมกับชุมชนในการจัดการแข่งขันและตัดสินกีฬา ได้จัดกิจกรรมให้แก่ เยาวชนในชุมชนเพื่อ ป้องกันสิ่งที่เป็นภัยและสิ่งเสพติด ได้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนกับครูพลละ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แฮดเด็ด (Haddad, AS.1986) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยจอร์ดาเนียน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความสำคัญ 16 องค์ประกอบ เพื่อบ่งชี้ถึงคุณภาพชีวิตในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน เป็นชาย 175 คน หญิง 122 คน ผลการวิเคราะห์บ่งชี้ว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับ 16 องค์ประกอบ ผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าผู้ที่มีความพึงพอใจในสุขภาพ รายได้ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และครอบครัวน้อย สรุปก็คือ การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ ความสัมพันธ์กับครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนและรายได้ เป็นตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้ดีที่สุด

ฟลานาแดน (Flanagan 1978) ทำการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวอเมริกัน โดยหาคำจำกัดความของคุณภาพชีวิตในกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งสำรวจโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 30 ปี กลุ่มอายุ 50 ปี และกลุ่มอายุ 70 ปี พบว่าเรื่องต่าง ๆ ที่ชาวอเมริกัน ส่วนใหญ่กำหนดว่าเป็นส่วนประกอบคุณภาพชีวิตมี 15 เรื่อง เรียกว่า มิติของความพอใจในชีวิต มีรายละเอียดดังนี้ คือ องค์ประกอบในการดำเนินชีวิต สุขภาพและความปลอดภัยส่วนบุคคล สัมพันธภาพกับคู่สมรส การเลี้ยงดูบุตรหลาน สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อนสนิท การให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ในสังคม การร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐ การพัฒนาสติปัญญา ความเข้าใจส่วนบุคคลและการวางแผนการประกอบอาชีพ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม การได้รับสิ่งบันเทิง และการหาสิ่งพักผ่อนหย่อนใจ โดยร้อยละ 85 ของกลุ่มตัวอย่างรายงานว่ามีคุณภาพชีวิตในระดับที่ดีและดีมาก รวมทั้งยังเสนอการใช้การศึกษารายบุคคลในเชิงลึก เพื่อกำหนดคำจำกัดความของคุณภาพชีวิต และเพื่อวางแผนพัฒนารูปแบบของแบบประเมินที่ใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต

เฮนเดอร์ชอทท์, ไรท์ และเฮนเดอร์สัน (Hendershott, Wright & Henderson 1992) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยศึกษาจากประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยและวัดความพึงพอใจในความเป็นอยู่ของนักศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน คือ ด้านชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และบริการที่ได้รับในมหาวิทยาลัย พบว่า ในแง่ของความพึงพอใจโดยรวมขึ้นอยู่ในระดับสูง นอกจากนั้นยังพบว่า ความพึงพอใจในชีวิตสังคม ความสัมพันธ์กับเพื่อน และชีวิตการเรียน มีผลอย่างมากต่อความเป็นอยู่ที่ดีหรือ คุณภาพชีวิตโดยรวม ส่วนบริการที่นักศึกษาได้รับกับที่อยู่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับบริการต่าง ๆ น้อย และยังมีการรับรู้ที่ผิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในมหาวิทยาลัย ส่วนข้อมูลประชากรนั้น เพศมีความสำคัญที่สุด โดยเพศหญิงมี

ความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวม ชีวิตด้านการเรียนและสังคมอายุจะมีผลทางบวกเมื่อมีอายุมากขึ้น โดยจะมีผลต่อชีวิตสังคม การเรียนและความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่านักศึกษาในชั้นสูงกว่า มีความเกี่ยวข้องกันในระดับเรียนมากกว่า

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่เน้นมุ่งเน้นในด้านการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปของประชาชนมากกว่าที่จะสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตของกลุ่มนิสิตนักศึกษา และไม่พบการศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ ต่าง ๆ โดยตรง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะศึกษาเพราะงานวิจัยในต่างประเทศ หลาย ๆ งานวิจัยให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของบุคคลในวัยเรียนมาก อีกทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ก็มีการศึกษาคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามแต่ความสนใจของผู้วิจัย เพราะคุณภาพชีวิตเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการศึกษาคุณภาพชีวิตมาใช้ในการศึกษากับกลุ่มนักศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการศึกษาวิจัยในนักศึกษากลุ่มอื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2548 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 299 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาในปีการศึกษา 2548 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยสามารถจำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1. จำแนกนักศึกษาออกเป็นแต่ละชั้นปีตามสาขาวิชา
2. สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายในแต่ละชั้นปีโดยการคำนวณแบบสัดส่วน ด้วยสูตรของ ศ.ดร.บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ $S = 400N / 399 + N$ ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 172 คนและสามารถจำแนกได้ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สาขาวิชา	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
การสอนภาษาไทย	21	13
การสอนภาษาอังกฤษ	22	12
การสอนสังคมศึกษา	31	18
การศึกษปฐมวัย	30	18
การศึกษาระดับประถมศึกษา	28	17
จิตวิทยา	35	21
เทคโนโลยีทางการศึกษา	32	16
การศึกษาตลอดชีวิต	51	31
วิทยาศาสตร์การกีฬา	49	30
รวม	299	176

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยประกอบด้วยแบบสอบถามดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา
2. แบบสอบถามคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

ขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนิสิต เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ สาขาวิชาเอก ระดับชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรายได้ของนิสิต ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check List)

2. แบบสอบถามคุณภาพชีวิตของนิสิต เป็นแบบสอบถามคุณภาพชีวิตของนิสิตในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ผู้วิจัยศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามตามวิธีแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) จากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2530 : 79-80)

2.3 ผู้วิจัยสร้างข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย อาศัยแนวคิดจากแบบวัดคุณภาพชีวิตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต โดยกำหนดข้อคำถามตามแนวคิดของ แชนเดอร์ซอทท์, ไรท์ และเฮนเดอร์สัน (Hendershott, Wright & Henderson 1992 : 11-19) เป็นหลัก

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตของนิสิตที่สร้างขึ้น จำนวน 5 ด้าน ทั้งหมด 50 ข้อ ได้แก่ด้านชีวิตการเรียน จำนวน 17 ข้อ ด้านสังคม จำนวน 9 ข้อ ด้านที่อยู่อาศัย 9 ข้อ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จำนวน 13 ข้อ ด้านที่ได้รับบริการจากมหาวิทยาลัย จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย ไม่จริงเลย

2.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตของนิสิตไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2538 : 125-126) ปรากฏว่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามชุดใหม่ที่มี 58 ข้อคำถาม มีความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ 0.9150

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามลักษณะของข้อความในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อความที่มีลักษณะทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้ 5 คะแนน
จริง	ให้ 4 คะแนน
จริงบ้าง	ให้ 3 คะแนน
จริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน

2. ข้อความที่มีลักษณะทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 2 คะแนน
จริงบ้าง	ให้ 3 คะแนน
จริงน้อย	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริงบ้าง	ให้ 5 คะแนน

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ตามสูตรการหาค่าอันตรภาคชั้น (วรรณวี ปานศิริ และอำนาจ วังจิ้น 2542 : 19)

การกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตต่ำ

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. อาจารย์แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
2. อาจารย์เก็บข้อมูลกับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทุกฉบับ
2. ตรวจสอบคำตอบและกำหนดค่าให้กับคำตอบทุกข้อในแบบสอบถามปลายปิด
3. บันทึกค่าคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามแต่ละข้อเข้าแฟ้มข้อมูลของระบบคอมพิวเตอร์
4. กำหนดโปรแกรมคำสั่งในการวิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for Social Science.

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยรวมเป็นรายด้าน
2. การทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของนักศึกษา
3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One Way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามสาขาวิชา เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยค่าสถิติทดสอบ LSD (least-significant difference)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ประกอบตาราง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านชีวิตการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เปรียบเทียบระดับค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยจำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยสถิติทดสอบ t-test, เปรียบเทียบระดับค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยจำแนกตามสาขาวิชา และรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน ด้วยสถิติทดสอบ One way ANOVA และหากพบว่ามีความแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยค่าสถิติทดสอบ LSD (least-significant difference)

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ สาขาวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร เพศ สาขาวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน (n = 176)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	49	27.80
หญิง	127	72.20
รวม	176	100.00
2. สาขาวิชา		
การศึกษาปฐมวัย	18	10.20
การประถมศึกษา	17	9.70
ภาษาไทย	13	7.30
ภาษาอังกฤษ	12	6.80
สังคมศึกษา	18	10.20
เทคโนโลยีทางการศึกษา	16	9.00
จิตวิทยา	21	12.10
การศึกษาตลอดชีวิต	31	17.60
วิทยาศาสตร์การกีฬา	30	17.10
รวม	176	100.00
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
00.00 – 1.99	2	0.80
2.00 – 2.99	59	33.90
3.00 ขึ้นไป	115	65.30
รวม	176	100.00
4. รายได้ของนักศึกษาต่อเดือน		
ต่ำกว่า 1,500 บาท	12	6.80
ระหว่าง 1,500 - 2,999 บาท	69	39.40
ระหว่าง 3,000 - 4,499 บาท	54	30.50
ระหว่าง 4,500 – 5,999 บาท	31	17.40
ตั้งแต่ 6,000 บาทขึ้นไป	10	5.90
รวม	176	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 176 คน จำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 เป็นเพศหญิงจำนวน 127 คิดเป็นร้อยละ 72.20

จำแนกตามสาขาวิชาพบว่านักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 สาขาวิชาภาษาไทยจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 สาขาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 สาขาวิชาจิตวิทยาจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 สาขาวิชาการศึกษาดนตรีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60 และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 0.00 – 1.99 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.99 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 33.90 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 ขึ้นไป จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30

จำแนกตามรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน พบว่านักศึกษามีรายได้ต่ำกว่า 1,500 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 มีรายได้ระหว่าง 1,501 - 3,000 บาทจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 มีรายได้ระหว่าง 3,001 - 4,500 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 มีรายได้ระหว่าง 4,501 – 6,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 และมีรายได้ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับ

ปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวม (n = 176)

การศึกษาคูณภาพชีวิตนักศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านชีวิตการเรียน	3.41	.38	ปานกลาง
2. ด้านชีวิตสังคม	3.21	.54	ปานกลาง
3. ด้านที่อยู่อาศัย	3.58	.55	ปานกลาง
4. ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	3.76	.42	สูง
5. ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย	3.04	.49	ปานกลาง
รวม	3.40	.32	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 โดยภาพรวมพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมีระดับคุณภาพชีวิตสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.42) รองลงมาด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.55) ด้านชีวิตการเรียน ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.38) และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.49)

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตการเรียน (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษา ด้านชีวิตการเรียน	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด	จริง	จริง	จริง	ไม่จริง			
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)			
1. มีความพอใจในงาน แต่ละวิชาที่อาจารย์ มอบหมายให้ ในแต่ละสัปดาห์	5	40	99	28	4	3.08	.77	ปานกลาง
2. มีความสุขกับการเรียน	12	84	65	15	0	3.52	.75	ปานกลาง
3. มีความรู้สึกพอใจ ผลการเรียน	17	71	63	22	3	3.44	.88	ปานกลาง
4. การเรียนทำให้มี ความรู้เพิ่มขึ้น	80	78	15	3	0	4.33	.69	สูง
5. มีความพอใจในระบบ การเรียนการสอนที่เป็นอยู่ ในขณะนี้	11	82	69	12	2	3.50	.75	ปานกลาง
6. ได้พัฒนาความสามารถ ของตนเองจากการเรียน	28	92	51	5	0	3.81	.73	สูง
7. คิดว่าได้เรียนใน สาขาวิชาที่ตนเองถนัด	37	66	46	19	8	3.61	1.05	ปานกลาง
8. ครอบครัวยินดีสนับสนุน ให้เรียนคณะศึกษาศาสตร์	55	65	40	10	6	3.86	1.03	สูง

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตการเรียน (ต่อ) (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ด้านชีวิตการเรียน	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด (%)	จริง (%)	จริง บ้าง (%)	จริง น้อย (%)	ไม่จริง เลย (%)			
9. คณะศึกษาศาสตร์ ผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพ	60	81	33	2	0	4.12	.76	สูง
10. มีความรู้สึกเบื่อวิชาเรียน	10	25	43	93	7	2.92	.87	ปานกลาง
11. อาจารย์ไม่เตรียมการสอน	3	8	21	68	76	1.83	.92	ต่ำ
12. เวลาอาจารย์มอบหมาย งานให้นักศึกษาสามารถ เข้าใจได้ชัดเจนว่าอาจารย์ ต้องการให้ทำอะไร	16	62	82	16	0	3.44	.77	ปานกลาง
13. งานแต่ละวิชาที่อาจารย์ มอบหมายให้ทำ เหมาะสม กับจำนวนหน่วยกิตของ วิชานั้นๆ	13	62	75	22	4	3.41	.88	ปานกลาง
14. นักศึกษาสามารถเข้าใจ สิ่งที่อาจารย์สอนได้ ชัดเจน	7	66	96	7	0	3.41	.64	ปานกลาง
15. มาตรฐานการให้คะแนน ของอาจารย์ที่สอนมี ความเหมาะสมกับ ความสามารถของ นักศึกษา	12	30	92	41	1	3.58	.72	สูง
16. จำนวนนักศึกษา แต่ละห้องมีมากเกินไป	13	33	47	58	25	2.76	1.14	ปานกลาง
17. ตารางเรียนในแต่ละ สัปดาห์มีความเหมาะสม	17	56	65	24	14	3.36	.93	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย						3.41	.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเรียนทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นมีคุณภาพชีวิตสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.69) คณะศึกษาศาสตร์ผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.76) ครอบครัวยุคใหม่สนับสนุนให้เรียนคณะศึกษาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.03) ส่วนจำนวนนักศึกษาแต่ละห้องมีมากเกินไปและอาจารย์ไม่เตรียมการสอน อยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 1.14 และ $\bar{X} = 1.83$, S.D. = 0.92 ตามลำดับ)

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตสังคม (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษา ด้านชีวิตสังคม	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด (%)	จริง (%)	จริง บ้าง (%)	จริง น้อย (%)	ไม่จริง เลย (%)			
1. มีเวลาในการพักผ่อน หย่อนใจเพียงพอ	19	49	57	43	8	3.16	1.06	ปานกลาง
2. นอกจากการเรียนแล้ว ยังมีเวลาเหลือพอที่จะ ทำกิจกรรมอื่นอีก	14	69	51	32	10	3.26	1.02	ปานกลาง
3. มีความสุขกับกิจกรรม ในชีวิตประจำวัน	23	76	54	20	3	3.55	.90	ปานกลาง
4. ใช้เวลาว่างไปทำ กิจกรรมที่ชอบ	38	19	78	37	4	3.68	.98	สูง
5. เมื่อมีการอบรมใน มหาวิทยาลัย จะไม่ เข้าร่วมการอบรมนั้น	7	31	66	57	15	2.75	.97	ปานกลาง
6. มีความพอใจที่ได้ มีส่วนร่วมในองค์การ นักศึกษาหรือกิจกรรม ในมหาวิทยาลัย	24	70	61	18	3	3.53	.91	ปานกลาง
7. เมื่อรู้สึกเครียดจะ ผ่อนคลายในการทำงาน อดิเรก	47	82	40	6	1	3.94	.82	สูง

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตสังคม (ต่อ) (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษา ด้านชีวิตสังคม	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย			
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)			
8. ไม่เคยได้รับเลือกให้ เป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อน ในการทำกิจกรรมต่างๆ	7	28	54	49	38	2.52	1.11	ปานกลาง
9. ได้เข้าร่วมการแข่งขัน กีฬาภายในมหาวิทยาลัย ศิลปากร	19	24	42	33	58	2.49	1.35	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย						3.21	.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านชีวิตสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อรู้สึกเครียดจะผ่อนคลายในการทำงานอดิเรก มีระดับคุณภาพชีวิตสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.82) ใช้เวลาว่างไปทำกิจกรรมที่ชอบ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.98) มีความสุขกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.90) ส่วนไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อนในการทำกิจกรรมต่างๆและได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.52$, S.D. = 1.11 และ $\bar{X} = 2.49$, S.D. = 1.35 ตามลำดับ)

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านที่อยู่อาศัย (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด (%)	จริง (%)	จริง บ้าง (%)	จริง น้อย (%)	ไม่จริง เลย (%)			
1. ต้องใช้เวลามากใน การเดินทางมาเรียน	11	27	25	48	65	2.26	1.27	ต่ำ
2. ชุมชนที่พักอาศัยมีบริการ ด้านสาธารณูปโภค สมบูรณ์ (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์)	90	51	29	4	2	4.26	.88	สูง
3. มีความพอใจสภาพบ้านที่ พักอาศัยอยู่ในขณะนี้	54	66	39	11	6	3.86	1.03	สูง
4. การเดินทางจากบ้านไป มหาวิทยาลัยมีความ สะดวก	66	66	34	9	1	4.07	.89	สูง
5. มีความพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกภายในบ้าน	54	67	37	15	3	3.91	.95	สูง
6. เพื่อนบ้านมีนิสัยดีและ มีน้ำใจต่อกัน	38	65	59	10	4	3.69	.95	สูง
7. ในละแวกบ้านไม่มีปัญหา อาชญากรรม	50	63	38	19	6	3.75	1.07	สูง
8. ขนาดพื้นที่ของบ้าน เหมาะสมกับจำนวนผู้พัก อาศัย (ไม่แออัด)	51	57	41	16	11	3.69	1.16	สูง
9. ไม่มีความเป็นส่วนตัว เมื่ออยู่บ้าน	19	34	43	40	40	2.71	1.29	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย						3.58	.55	สูง

จากตารางที่ 6 การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชุมชนที่พักอาศัยมีบริการด้านสาธารณูปโภคสมบูรณ์ (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์) มีระดับคุณภาพชีวิตสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.88) การเดินทางจากบ้านไปมหาวิทยาลัยมีความสะดวก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.89) มีความพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกภายในบ้าน ($\bar{X} = 3.91, S.D. = 0.95$) ส่วนไม่มีความเป็นส่วนตัวเมื่ออยู่บ้าน และต้องใช้เวลามากในการเดินทางมาเรียน มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.71, S.D. = 1.29$ และ $\bar{X} = 2.26, S.D. = 1.27$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาด้าน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด (%)	จริง (%)	จริง บ้าง (%)	จริง น้อย (%)	ไม่จริง เลย (%)			
1. มีความรู้สึกว่ามีใคร เข้าใจและเห็นอกเห็นใจ	4	20	40	68	44	2.26	1.03	ต่ำ
2. ชีวิตครอบครัว มีความสุข	76	70	25	4	1	4.23	.80	สูง
3. สมาชิกครอบครัวเข้าใจ และยอมรับในตัวท่าน	84	66	19	5	2	4.29	.82	สูง
4. มีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับสมาชิกใน ครอบครัวเสมอ	64	64	35	10	3	4.00	.95	สูง
5. มีการติดต่อและช่วยเหลือ เพื่อนเมื่อมีโอกาส	49	89	35	3	0	4.04	.73	สูง
6. มีความสุขใน การคบหาสมาคมกับผู้อื่น	55	84	32	4	1	4.07	.78	สูง
7. เมื่อมีปัญหา มีคน คอยช่วยเหลือ	43	77	44	11	1	3.85	.87	สูง
8. ท่านเข้ากับเพื่อนใน ชั้นเรียนได้ดีทุกคน	29	84	48	13	2	3.72	.86	สูง
9. ได้รับของขวัญใน โอกาสพิเศษจากบุคคล ใกล้ชิดอยู่เสมอ	31	63	60	17	5	3.55	.98	ปานกลาง
10. พี่น้องแบ่งปัน สิ่งของซึ่งกันและกัน	53	93	25	3	2	4.10	.76	สูง

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (ต่อ)
(n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาด้าน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด (%)	จริง (%)	จริง บ้าง (%)	จริง น้อย (%)	ไม่จริง เลย (%)			
11. สมาชิกในครอบครัวจะ ดูแลเอาใจใส่เมื่อท่าน ป่วยหรือสมาชิกคนใด เจ็บป่วย	89	75	10	2	0	4.42	.64	สูง
12. บิดามารดาเอาใจใส่ใน การเรียนของท่านและ คอยให้กำลังใจเสมอ	93	59	17	5	2	4.34	.83	สูง
13. บิดามารดามักบ่นว่าท่าน ในเรื่องการคบเพื่อน	5	17	33	33	88	1.98	1.15	ต่ำ
รวมค่าเฉลี่ย						3.76	.42	สูง

จากตารางที่ 7 การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สมาชิกในครอบครัวจะดูแลเอาใจใส่เมื่อท่านป่วยหรือสมาชิกคนใดเจ็บป่วย มีระดับคุณภาพชีวิตสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64) บิดามารดาเอาใจใส่ในการเรียนของท่านและคอยให้กำลังใจเสมอ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.83) สมาชิกครอบครัวเข้าใจและยอมรับในตัวท่าน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.82) ส่วน มีความรู้สึกว่ามีใครเข้าใจและเห็นอกเห็นใจและบิดามารดามักบ่นว่าท่านในเรื่องการคบเพื่อน มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 1.03 และ $\bar{X} = 1.98$, S.D. = 1.15 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย
(n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาด้านบริการ ที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด (%)	จริง (%)	จริง บ้าง (%)	จริง น้อย (%)	ไม่จริง เลย (%)			
1. ได้รับความสะดวกสบาย จากบริการที่มหาวิทยาลัย จัดให้	13	84	62	14	3	3.52	.80	ปานกลาง
2. สินค้าในร้านสหกรณ์มี ไม่ตรงตามความต้องการ	22	51	69	26	8	3.32	1.00	ปานกลาง
3. ห้องสมุดมีหนังสือไม่ เพียงพอ	16	35	55	50	20	2.86	1.12	ปานกลาง
4. ห้องสมุดมีสื่อการเรียน ไม่เพียงพอ	14	29	62	51	20	2.81	1.09	ปานกลาง
5. ห้องสมุดมีหนังสือและสื่อ การเรียนที่ด้อยคุณภาพ	10	24	52	57	33	2.54	1.11	ปานกลาง
6. เมื่อมีปัญหาสามารถ ใช้บริการให้คำปรึกษาของ ฝ่ายแนะแนว กองกิจการ นักศึกษา ในมหาวิทยาลัย	6	37	58	50	25	2.69	1.05	ปานกลาง
7. โรงอาหารมีอาหารสะอาด เพียงพอกับความต้องการ ของนักศึกษา	10	28	92	30	15	3.27	.88	ปานกลาง
8. มหาวิทยาลัยมีทุนสำหรับ นักศึกษาที่ขาดแคลนอย่าง อย่างเพียงพอ	10	44	71	38	13	3.13	.98	ปานกลาง
9. มหาวิทยาลัยมีสถานที่และ อุปกรณ์กีฬาให้นักศึกษา ได้ใช้	9	42	60	52	13	2.90	1.00	ปานกลาง

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย (ต่อ)
(n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาด้านบริการ ที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย	ระดับการศึกษา					\bar{X}	S.D.	ระดับ การศึกษา
	จริง ที่สุด	จริง (%)	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย			
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)			
10. สโมสรนักศึกษาเป็น ตัวแทนที่ดีในการ ประสานงานกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย ให้นักศึกษา	19	57	69	25	6	3.33	.95	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย						3.04	.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ได้รับความสะดวกสบายจากบริการที่มหาวิทยาลัยจัดให้ มีระดับคุณภาพชีวิตสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.80) สโมสรนักศึกษา เป็นตัวแทนที่ดีในการประสานงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยให้นักศึกษา ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.95) สินค้าในร้านสหกรณ์มีไม่ตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 1.00) ส่วนเมื่อมีปัญหาสามารถใช้บริการให้คำปรึกษาของฝ่ายแนะแนว กองกิจการนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยและห้องสมุดมีหนังสือและสื่อการเรียนที่ด้อยคุณภาพมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.69$, S.D. = 1.05 และ $\bar{X} = 2.54$, S.D. = 1.11 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 การทดสอบความแตกต่างของการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การเสนอผลการวิจัยเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรซึ่งจำแนกเป็นสองกลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบ t-test และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติทดสอบ One – way ANOVA

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศ (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา	ชาย (n=49)		หญิง (n=127)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านชีวิตการเรียน	3.41	.39	3.41	.37	.109	.913
2. ด้านชีวิตสังคม	3.23	.55	3.20	.53	.354	.724
3. ด้านที่อยู่อาศัย	3.59	.61	3.57	.53	.238	.812
4. ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	3.65	.44	3.79	.40	-2.083	.038*
5. ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย	2.98	.57	3.05	.46	-.978	.329
รวม	3.37	.37	3.40	.30	-.610	.542

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 การเปรียบเทียบการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีสถานภาพต่างกัน จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านชีวิตทางการเรียน ด้านชีวิตสังคม ด้านที่อยู่อาศัย และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบการศึกษาคูณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การศึกษาคูณภาพชีวิตนักศึกษา	2.00-2.99 (n=59)		3.00 ขึ้นไป (n=115)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านชีวิตการเรียน	3.38	.38	3.42	.38	-.753	.452
2. ด้านชีวิตสังคม	3.25	.51	3.18	.55	.985	.326
3. ด้านที่อยู่อาศัย	3.52	.54	3.60	.56	-1.103	.271
4. ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	3.72	.48	3.78	.38	-.967	.334
5. ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย	3.00	.51	3.07	.48	-1.026	.306
รวม	3.38	.34	3.41	.31	-.789	.431

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 การเปรียบเทียบการศึกษาคูณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีสถานภาพต่างกัน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกันด้วย

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่จำแนกตามสาขาวิชา (n = 176)

การศึกษา คุณภาพชีวิต นักศึกษา	ด้าน ชีวิตการ เรียน		ด้าน ชีวิตสังคม		ด้าน ที่อยู่อาศัย		ด้าน ความสัมพันธ์ กับบุคคลอื่น		ด้านบริการที่ ได้รับจาก มหาวิทยาลัย		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. การศึกษาปฐมวัย (n=24)	3.50	.44	3.18	.37	3.48	.51	3.78	.45	3.04	.43	3.40	.31
2. การประถมศึกษา (n=25)	3.52	.36	3.28	.62	3.66	.49	3.85	.42	3.17	.52	3.50	.34
3. ภาษาไทย (n=27)	3.34	.30	3.09	.39	3.46	.57	3.67	.35	3.02	.38	3.32	.25
4. ภาษาอังกฤษ (n=15)	3.67	.43	2.98	.80	3.45	.60	3.85	.50	3.08	.65	3.40	.37
5. สังคมศึกษา (n=21)	3.28	.37	3.01	.38	3.58	.41	3.69	.36	3.07	.46	3.32	.24
6. เทคโนโลยีทางการ ศึกษา (n=26)	3.49	.32	3.43	.44	3.59	.51	3.74	.36	3.05	.40	3.46	.21
7. จิตวิทยา (n=29)	3.33	.38	3.26	.61	3.70	.59	3.81	.35	3.11	.46	3.44	.36
8. การศึกษา ตลอดชีวิต (n=41)	3.36	.34	3.24	.56	3.69	.60	3.80	.44	2.99	.47	3.41	.30
9. วิทยาศาสตร์ การกีฬา (n=28)	3.33	.38	3.26	.54	3.47	.61	3.65	.51	2.88	.66	3.32	.42

จากตารางที่ 11 พบว่าการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามสาขาวิชา โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นของนักศึกษาสาขาการประถมศึกษา มีระดับคุณภาพสูงสุด ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.42) รองลงมาได้แก่ นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.50) ส่วนการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาตลอดชีวิตและสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.47 และ $\bar{X} = 2.88$, S.D. = 0.66 ตามลำดับ) และในภาพรวมพบว่า นักศึกษาสาขาการประถมศึกษา

มีคุณภาพชีวิตในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.34) สำหรับนักศึกษาในสาขาอื่นๆ มีระดับใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 12 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่จำแนกตามสาขาวิชา (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา	source	df	SS	MS	F	p
1. ด้านชีวิตการเรียน	Between Group	8	2.56	.32	2.32	.021*
	Within Group	227	31.40	.13		
	Total	235	33.97			
2. ด้านชีวิตสังคม	Between Group	8	3.61	.45	1.57	.133
	Within Group	227	65.01	.28		
	Total	235	68.62			
3. ด้านที่อยู่อาศัย	Between Group	8	2.21	.27	.89	.521
	Within Group	227	70.15	.30		
	Total	235	72.37			
4. ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	Between Group	8	1.13	.14	.79	.609
	Within Group	227	40.43	.17		
	Total	235	41.56			
5. ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย	Between Group	8	1.46	.18	.74	.654
	Within Group	227	56.04	.24		
	Total	235	57.51			
รวม	Between Group	8	.87	.11	1.05	.399
	Within Group	227	23.69	.10		
	Total	235	24.57			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านชีวิตการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นต่อไปจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้านชีวิตการเรียนด้วยวิธี LSD (n = 176)

ชีวิตการเรียน	\bar{X}	การศึกษาระดับมัธยมศึกษา	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	สังคมศึกษา	เทคโนโลยีทางการศึกษา	จิตวิทยา	การศึกษาตลอดชีวิต	วิทยาศาสตร์การกีฬา
การศึกษาระดับมัธยมศึกษา	3.50								
การประถมศึกษา	3.52								
ภาษาไทย	3.34								
ภาษาอังกฤษ	3.67			.008					
สังคมศึกษา	3.28	.042	.029		.002				
เทคโนโลยีทางการศึกษา	3.49								
จิตวิทยา	3.33				.005				
การศึกษาตลอดชีวิต	3.36				.007				
วิทยาศาสตร์การกีฬา	3.33				.006				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ด้านชีวิตการเรียนของนักศึกษาสาขาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แตกต่างกับนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ด้านชีวิตการเรียนของนักศึกษาสาขาการประถมศึกษา แตกต่างกับนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ด้านชีวิตการเรียนของนักศึกษาสาขาภาษาไทย แตกต่างกับนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ด้านชีวิตการเรียนของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ แตกต่างกับนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา สาขาจิตวิทยา สาขาการศึกษาตลอดชีวิตและสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่จำแนกตามรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน (n = 176)

การศึกษา คุณภาพชีวิต นักศึกษา	ด้าน ชีวิตการ เรียน		ด้าน ชีวิตสังคม		ด้าน ที่อยู่อาศัย		ด้าน ความสัมพันธ์ กับบุคคลอื่น		ด้านบริการที่ ได้รับจาก มหาวิทยาลัย		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ต่ำกว่า1,500 บาท (n=16)	3.40	.41	3.21	.59	3.59	.63	3.46	.48	3.11	.56	3.35	.36
2. ระหว่าง1,500- 2,999 บาท (n=93)	3.38	.38	3.20	.54	3.55	.58	3.76	.46	3.06	.51	3.39	.34
3. ระหว่าง3,000- 4,500 บาท (n=72)	3.46	.36	3.28	.52	3.62	.52	3.81	.33	3.05	.44	3.44	.30
4. ระหว่าง4,501- 6,000 บาท (n=41)	3.42	.37	3.17	.55	3.51	.53	3.81	.40	2.95	.52	3.37	.30
5. ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป (n=14)	3.34	.45	3.03	.52	3.73	.50	3.66	.36	2.98	.44	3.35	.21

จากตารางที่ 14 พบว่าการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นของนักศึกษาที่มีรายได้ระหว่าง 4,501-6,000 บาท มากที่สุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.40) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษาที่มีรายได้ ระหว่าง3,001-4,500 บาท ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.33) ส่วนการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยของนักศึกษาที่มีรายได้ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป และนักศึกษาที่มีรายได้ระหว่าง 4,501-6,000 บาท อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.44 และ $\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.52 ตามลำดับ) และในภาพรวมพบว่า นักศึกษาที่มีรายได้ ระหว่าง3,001-4,500 บาท มีคุณภาพชีวิตในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.30) สำหรับนักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนอื่นๆ มีระดับใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 15 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่จำแนกตามรายได้
ของนักศึกษาต่อเดือน (n = 176)

การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา	source	df	SS	MS	F	p
1. ด้านชีวิตการเรียน	Between Group	4	.31	.07	.53	.712
	Within Group	231	33.66	.14		
	Total	235	33.97			
2. ด้านชีวิตสังคม	Between Group	4	.86	.21	.73	.568
	Within Group	231	67.76	.29		
	Total	235	68.62			
3. ด้านที่อยู่อาศัย	Between Group	4	.69	.17	.55	.695
	Within Group	231	71.68	.31		
	Total	235	72.37			
4. ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	Between Group	4	1.90	.47	2.76	.028*
	Within Group	231	39.66	.17		
	Total	235	41.56			
5. ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย	Between Group	4	.48	.12	.49	.743
	Within Group	231	57.02	.24		
	Total	235	57.51			
รวม	Between Group	4	.24	.06	.58	.673
	Within Group	231	24.32	.10		
	Total	235	24.57			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่าการศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามรายได้ของนักศึกษาต่อเดือน โดยภาพรวม
พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นต่อไปจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ตามวิธีของ
LSD ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยวิธี LSD
(n = 176)

ความสัมพันธ์ กับบุคคลอื่น	\bar{X}	ต่ำกว่า 1,500 บาท	ระหว่าง 1,501-3,000 บาท	ระหว่าง 3,001-4,500 บาท	ระหว่าง 4,501-6,000 บาท	ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 1,500 บาท	3.46					
ระหว่าง 1,501-3,000 บาท	3.76	.007				
ระหว่าง 3,001-4,500 บาท	3.81	.002				
ระหว่าง 4,501-6,000 บาท	3.81	.004				
ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป	3.66					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 พบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ของนักศึกษาที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,500 บาท แตกต่างกับนักศึกษาที่มีรายได้ระหว่าง 1,501-3,000 บาท นักศึกษาที่มีรายได้ระหว่าง 3,001-4,500 บาท และนักศึกษาที่มีรายได้ระหว่าง 4,501-6,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาชุมชน. รายงานคุณภาพชีวิตคนไทยจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)
ปี พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : หจก.เพิ่มเสริมกิจ. 2542.
- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. 2533.
- กิติกร มีทรัพย์. “บทบรรณาธิการ เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต.” วารสารสถาบันสุขภาพจิต.
ปีที่ 2 (ธันวาคม, 2537) : 62-70.
- กฤษณา กมลนัย. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ(ปวช.)
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดหนองคาย. 2549
- ไกรวุฒิ ช่วยสถิตย์. คุณภาพชีวิตด้านครอบครัวและชุมชนชาวไทยมุสลิมในชุมชนเมือง:
ศึกษากรณีชุมชนบ้านหัวสะพานสะเตงและชุมชนกำแพงบาไฉย. ภาคนิพนธ์ สาขาพัฒนา
สังคม.บัณฑิตวิทยาลัย พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต.2541
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539.
- คำตัน บุญมณี. คุณภาพชีวิตของประชาชนในกำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2545
- _____. จดหมายข่าวโครงการพัฒนาสังคม.3. (2528, มีนาคม).
- _____. เอกสารแนะนำโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ. 2528
- จรรยา สุวรรณทัต. ประมวลบทความวิชาการ ฉบับพิเศษ พ.ศ. 2525-2535. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2535.
- จारी ทองด้าลีง. . “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้วยกิจกรรมเยาวชน.”วารสารคหเศรษฐศาสตร์.
ปีที่ 1 (มกราคม-เมษายน, 2541) : 21-26.
- จินตนา ศรีธรรมมา. “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบท จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต”. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2539.
- ชนิดา เรืองเดช. “คุณภาพชีวิตของอาจารย์แพทย์ ในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”
ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาสุขภาพจิต.บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539.

- ชัชวาล โอสถานนท์. “คุณภาพชีวิตของประชากรด้านสาธารณสุข.” รายงานการ
พัฒนาเรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 2521.
- ชิตชัย สนั่นเสียง. “การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.”
ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. 2529.
- ณรงค์ศักดิ์ ตระละกัญ และคนอื่น ๆ. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พรศิวกการพิมพ์. 2535.
- เต็มศักดิ์ เศรษฐวิธานิช และคณะ. วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ :
เจริญเวฟเอ็นดูเคชั่น. 2542.
- ทิวา พรหมอินทร์. บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพระสมุทรเจดีย์. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิตสาขาบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา. 2544
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ และเพ็ญจันทร์ ประดับมุข (บรรณาธิการ). สิ่งแวดล้อมกับสุขภาพ.
นครปฐม : สำนักงานเลขาธิการงานวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ. 2535.
- ทองเรียน อมรัชกุล. การบริหารกิจการนิสิต : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2525.
- ธัน อนุমানราชธน. การวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมศาสตร์. เชียงใหม่ :
หจก.เชียงใหม่ พิมพ์สวย. 2544.
- นิพนธ์ คันธเสวี. คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย เอกสารประกอบการสัมมนา
ระดับชาติ เรื่อง ภาวะสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ. 2520.
- นิตารัตน์ ศิลปะเดช. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาประชากรกับคุณภาพชีวิต.
กรุงเทพฯ : พิเศษฐ์การพิมพ์. 2539.
- บุญธรรม กิจบริดาบริสุทธ์. สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว
การพิมพ์. 2543.
- ประภา รัตนเมธานนท์. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย
โรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพยาบาลศาสตร์.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. 2532.

- ปรัชญา เวสารัชช์. “ปฏิรูปการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของสังคมไทย.” ใน ประมวลบทความการปฏิรูปการศึกษา. นภลัย สุวรรณธาดา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.(2544) : 1-19.
- ปฤณวรรณ์ คำสว่าง. คุณภาพชีวิตของบุคลากรที่ไม่ใช่สายวิชาการในมหาวิทยาลัยมหิดล. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาการอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542.
- ผาสุก ยุทธเมธา. คดิชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นจำกัด. 2540
- พรชัย พงศ์สงวนสิน. “คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยจิตเวชญาติผู้ดูแลและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ : เฉพาะกรณีโรงพยาบาลศรีธัญญา.”วารสารกรมสุขภาพจิต. ปีที่ 5 . (2541, มิถุนายน-กันยายน) : 16-24.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543.
- พิเชษฐ อดมรัตน์. “จิตเวชศาสตร์กับคุณภาพชีวิต.” วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. (2535) : 168-169.
- เพ็ญศรี ระเบียบ และคณะ. “การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการดูแลตนเองคุณภาพชีวิต และความผาสุกในชีวิตของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจระหว่างเพศชายกับเพศหญิง.” สารสภากาการพยาบาล.ปีที่12. (2540, เมษายน-มิถุนายน) : 49-62
- พาฝัน วราวิทยา. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2545.
- ภาวนา ใจประสาท. การดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.ปริญญาานิพนธ์ สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. . 2534.
- รัตนา อัดภูมิสุวรรณ. “การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี.”วารสารเพิ่มผลผลิต. ปีที่2 (2542, เมษายน-พฤษภาคม) : 65-70.
- วรรณวี ปานศิริ และอำนาจ วังจัน. สถิติเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.2542.

- วันเพ็ญ วอกลาง. รายงานการวิจัยคุณภาพชีวิตของคนใจกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.2535.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. อุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527.
- วาสนา เจือทอง. “ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง รูปแบบการใช้ชีวิตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษพยาบาล สังกัดกระทรวงกลมหใหม่”
วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล .2531.
- วิจิตร ศรีสอาน. “ปฏิรูปการศึกษา : พัฒนาการวิชาชีพครู.” ใน ประมวลบทความการปฏิรูปการศึกษา. นนทบุรี สุวรรณธาดา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544) : 20-29.
- วิชัย รูปขำดี และคณะ. รายงานการวิจัย เรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนริมคลอง แสนแสบกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของคลอง. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2542.
- วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2530.
- ศิริรัตน์ จันทร์แสงรัตน์. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษาและ สภาพแวดล้อมกับคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข”. วิทยานิพนธ์พยาบาลมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2538.
- ศรีทับทิม พานิชพันธ์. “คุณภาพชีวิต : ความหมาย คุณลักษณะ องค์ประกอบ และวัฏจักร.” วารสาร พ.ส.ล. ปีที่7 (2540, พฤษภาคม-มิถุนายน). : 12-26.
- ศรีผ่อง จิตกรรมกิจศิลป์. การรับรู้คุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะ แห่งชาติเขตห้วยขวาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2526
- ศศิพินต์ ทรงสัจย์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรีสถาบันราชภัฏเชียงใหม่. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2540.

- ศศิรัศมี วชิรโชติ. “คุณภาพชีวิตของนักเรียนไทยมุสลิมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม: กรณีศึกษาโรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี”. วิทยานิพนธ์ สาขาพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2540 .
- สมจิตต์ สุพรรณทัสน์ และนิภา มนูญปัจ. ประชากรกับคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์. 2525.
- สมพร แก้วทองค์. รายงานวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านจุฬาลงกรณ์ พัฒนาและหมู่บ้านทั่วไป จังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวางแผน และวิจัยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้. 2540
- สว่างจิต ศรีระชา. ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.
- สุนีย์ ธีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร. 2523.
- สุรชาติย์ อุปลาบดี. การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งเม็ดเลือดขาว. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. 2536.
- สุธิดา กาญจนรังสี. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูญเสียขา. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. (การพยาบาลผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. 2538.
- สุมาลี สันติพลวุฒิ. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การวัดคุณภาพชีวิตของประชากรไทยและผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. (2541, มกราคม-มีนาคม): 65-92.
- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมัครการ. คุณภาพชีวิตของคนไทย : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ชาวเมืองและชาวชนบท. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยสมบูรณแบบคณะกรรมการส่งเสริมวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2534.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. “เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุด 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด” วารสารกรมสุขภาพจิต. ปีที่ 5 (2541, มิถุนายน-กันยายน) : 4-15.
- เสาวนีย์ ตะคุณ. คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สาขาสังคมวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2533.

อนุชา กิตติชัยชาญ. คุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยพลศึกษา กลุ่มภาคเหนือ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์.สาขาพลศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ . 2543

อ่องจิต เมธยะประภาส. “ผลกระทบการจัดการศึกษาต่อคุณภาพชีวิตนักเรียน : ศึกษากรณีโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์. 2537.

อัจนรา วงศ์วัฒนามงคล. รายงานการวิจัย เรื่อง “คุณภาพชีวิตด้านครอบครัวของ ชาวกรุงเทพมหานคร.” กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2536.

อำนาจ สันเทพ. ความต้องการคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในเขตสาธารณสุข 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาสาธารณสุข.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. 2532.

อุทุมพร จามรมาน. การเขียนโครงการวิจัย. กรุงเทพฯ : หจก.พินิจพับลิชชิง.2533.

_____. รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร. คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528.

อุไรวรรณ เหลืองไพโรจน์. “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและพฤติกรรมการใช้ยาทางจิตของผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการที่โรงพยาบาลศรีธัญญา.” วารสารกรมสุขภาพจิต. 5,3 (2541, มิถุนายน-กันยายน). : 58-64.

เอม อินทกรณ์. เอกสารประกอบการรายนายวิชาจิตเวชศาสตร์พื้นฐาน .กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537.

เอื้ออารี แจ่มผล. “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นตอนต้น.” วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาคหกรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2533.

Andrews F.M., & Withey S.B. Social Indicators of Well-being : America's Perception of Life Quality. New York : Plenum. 1976.

Benjamin, Michael, & Hollings, Anne E. “Toward A Theory of Student Satisfaction : An Exploratory Study of the Quality of Student Life.” Journal of College Student Development.36,6(1995, November/December). : 574-586.

- Campbell, A. "Subjective Measures of Well-being." American Psychologist.
31 : 117-124. 1976.
- Cummins, Robert A., et. al. "The Comprehensive Quality of Life Scale (ComQol) :
Instrument Development and Psychometric Evaluation on College
Staff and Student." Educational and Psychological Measurement.
54, 2 (1994, Summer). : 372-382.
- Epstein, Joyce L. & McPartland, James M. "The Concept and Measurement
of the Quality of School Life." American Educational Research
Journal". 13 ,1(1976, Winter). : 15-30.
- Ferrans, C.E. & Power, M.J. "Psychometric Assessment of the Quality of
Life Index." Research in Nursing and Health. Vol.15 (1992). : 29-38.
- Flanagan, John. "A Research Approach to Improving Our Quality of Life."
American Psychologist. . Vol.31 (1978). : 138-147.
- Haddad, A.S. Quality of Life of Jordanian College Student. Los Angeles :
University of California. 1986.
- Hendershott, Anne B., Wright, Sheila P. & Henderson, Deborah.
"Quality of life Correlates for University Students." National Association of
Student Personnel Administrators Journal. 30 ,1 (1992. Fall). : 11-19.
- Meeberg, G.A. "Quality of Life : A Concept Analysis." Journal of Advanced Nursing.
18 : 13-38.
- Orem, D.D. Nursing Concepts of Practice. 3rd ed. New York : McGraw-Hill
Book Company. 1985.
- Owen. Robert G. Organizational Behavior in Education. 3rd ed.
New Jersey : Prentice-Hall, Inc. 1987.
- Padilla, G.V. & Grant, M.M. "Quality of Life as A Concer Nursing Outcomes
Variable." Advances in Nursing Science. Vol. 8 (1985) : 45-60.
- Somchit Hanucharunkul. Social Support, Self Care and Quality of Life in
Cancer Patients Receiving Radiotherapy in Thailand. A Dissertation of the
Requirements of the Degree of Doctor of Philosophy (nursing) in the

Graduate School of Wayne State University. . 1988.

Spitzer, W., Dobson, A. & Hall, J. "Measuring the Quality of Life of Cancer Patients. A Concise Quality of Life-Index for Use by Physician."
Journal of Chronic Disease. Vol.34 (1981). : 585-597.

UNESCO. . "Evaluation the Quality of Life in Belgium." Social Indicators Research.
Vol.8 (1980): 312.

Zhan, L. "Quality of Life : Conceptual and Measurement Issues."
Journal of Advanced Nursing. Vol.17 (1992). : 795-800.